Maluko
Injili ya Yesu Mwaiandikilwe na Maluko

Maalo ga Yoani Ywabatisage
(Mat 3:1-12, Luk 3:1-18, Yoa 1:19-28)

1 Pano nga paitumbwa abali inannoga ya Yesu
Kilisitu, Mwana wa Nnu'ngu'.
2 Yaatumbwi kati mwaiandikilwe mukitabu sa
nnondoli ywa Nnu'ngu' Isaya.
“Nnu'ngu' aatibaya, ‘Lola, nintuma ntumisi
wangu' akulongoli,
ywaalu'a kubi'kya wiso ndi'la yako.’
3 Lilobe lya mundu liyu'wanika kulupu'ngu'ti',
‘Mummi'ki wiso Bwana ndi'la yake,
mugolwe simbasimba yake.’ ”
4 Yoani Ywabatisage aabonekine
kulupu'ngu'ti', ngaala panga bandu
banng'alambuki Nnu'ngu' no batisilwa li'nga
basamilwe masambi gabe.
5 Bandu bu'ka ku nni'ma wa Yudea yoti na
benekaya boti ba ku Yelusalemu baatikunnyen-
delya, ngabaungama masambi gabe, naywembe
ngaabatisa mulibi'ndi' lya Yordani.
6 Yoani aabile aweti ngu'bo yaitengenesilwe
kwa mandenga ga ngamia na lunga lwa liki'ngo.
Kilyo sake saai njige na busi wa mmwitu.
7 Naywembe aatiala kabaya, “Bu'ka pangu',
aaisa mwene makakala kulikoni nenga, ata ne
nipwaikali lita undwa ngoi ya ilatu yake.

8 Nenga nimmatisa kwa masi', lakini ywembe
alu'a kummatisa kwa Loo Mpeleteu."

Batisilwa no payilwa kwa Yesu
(Mat 3:13-4:11, Luk 3:21-22, 4:1-13)

9 Masu'ba go, Yesu aaisi bu'ka ku Nasaleti
kunkoa wa Galilaya, ngabatisilwa na Yoani
mulibi'ndi' lya Yordani.
10 Paapitike mumasi' bai, ngaakubona ku-
nani kupuwanike na Loo Mpeleteu kamuulukya
panani yake kati ngunda.
11 Lilobe ngaliyu'wanika bu'ka kunani, "Wenga
nga wa Mwana wangu' wanikupendile, nino-
gelilwe nawenga."
12 Popopo Loo Mpeleteu ngannongoya ayende
kulupu'ngu'ti',
13 ngatama kwo masu'ba alubaini kapayilwa
na Ibilisi. Aabile kwo pamope na inyama ya
mmwitu, nabembe malaika ngababaa kabantu-
mikia.

Yesu akema alobi nsese
(Mat 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11)

14 Yoani paabile muutabilwe, Yesu aayi'i ku
Galilaya ala abali inannoga ya Nnu'ngu' kabaya,
15 "Nsimu wawalondolilwe utimile, na Uku-
lungwa wa Nnu'ngu' wegelile. Munng'alambuki
Nnu'ngu' na kwiu'bi'lya abali inannoga!"
16 Yesu paabile kapi'ta mbwega ya litanda
liku'lu' lya ku Galilaya, aabweni alobi abi'li'
Simoni na Andelea nnunawe kabaloba omba
kwa lupi'li'li'. 17 Yesu ngaabakia, "Mungi'ngame
nane nalu'a kumpanga mwaalobi ba bandu."

18 Popopo ngabaileka mbi'li'li' yabe na
kunki'ngama.
19 Paayi'i nnu'ngi' pasene aabweni Yakobi
na Yoani, bana ba Zebedayo. Nabembe baai
mungalaba kabanogeya mbi'li'li' yabe.
20 Popopo Yesu ngaakema, nabembe
ngabaaleka tati' babe mungalaba pamope na
apangakasi na kunki'ngama.

Mundu mwene moka
(Luk 4:31-37)

21 Ngabaika kukilambo sa Kapernaumu, na
palyaaikite lisu'ba lya Sabato, Yesu ayingi
munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' no tumbwa
yi'gana.
22 Bandu boti pabannyu'wine baatisangala
muno kwa mayi'gano gake, mwanjaa aayi'gineli
kati balimu ba salya ya Musa, ila kati ntawala.
23 Popopo mu'lu' munyumba ya kunnu'ba
Nnu'ngu' ngapitya mundu mwene moka
katu'ndu'bi'ya lilobe,
24 “Ubile na ki'li' na twenga, wenga wa Yesu
wa ku Nasaleti? Buli, wisi? Nikutangite wenga
wanyai. Wenga nga wa Mpeleteu wa Nnu'ngu'!”
25 Yesu ngaankalipya yu'lu' moka kabaya,
“Ndu'ti! Ummu'ke mundu yu'.”
26 Bai, aywo moka ngaantikatika mundu ywo,
bu'kapo ngali'la kwa lilobe liku'lu', ngammu'ka.
27 Bandu boti baatisangala, ngabalaluyana,
“Aga nga makowe gani? Buli, nga mayi'gano
gayambi'? Mundu yu' abi na amuli yo amulisa
ata moka, nagembe gendakunnyu'wa!”

28 Abali ya Yesu ngaiyu'wanika kwa
kiyu'ngu'ya mu Galilaya yoti.

Yesu atepwa bandu baingi
(Mat 8:14-17, Luk 4:38-41)

29 Ngabapita munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu'
no yenda ntawalia mpaka kasabe ki Simoni na
Andelea, Yakobi na Yoani baayi'i pamope nabo.
30 Bai, mau' yumo, nkiwe Simoni aai pakin-
danda kaminya oma ngali'. Yesu paikite bai,
ngabammakia abali yo.
31 Yesu ngannyendelya aywo mau' na
kunkamwa luboko, ngantu'ndu'bi'ya. Yi'lu'
oma ngayu'yu'ki'lwa, ngatumbwa kwatumikia.
32 Kitamwiyo, lisu'ba paliswikite, ngabannetya
Yesu atamwe boti na bandu babaalobi moka.
33 Bandu boti ba kilambo si'lu' ngabakon-
golekana paniango.
34 Naywembe Yesu ngaatepwa bandu bambone
babaabile na matamwe mbali'mbali', agabi'ngite
moka maingi. Lakini aagayi'ki'tiyeli longela
kili'be kwa mwanjaa baai bantangite panga
ywembe nga nyai.

Yesu aala ku Galilaya
(Luk 4:42-44)

35 Pammalau' yake bulabula, Yesu aatiyumuka
no bu'ka yenda pandu pakiyi'ki'ya li'nga sali.
36 Simoni na aine ngabayenda kumpala.
37 Pabankolile, ngabammakia, “Bandu boti
bendakupala.”
38 Yesu ngaabakia, “Tubu'ke kuilambo yi'ngi'
ya papipi nikaale kwo kai', kwa mwanjaa niisi
kwa kitumbu so.”

39 Bai, ngayenda kila pandu akwo ku Galilaya
kaala mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu' no
bi'nga moka.

Yesu antepwa mundu mwene matana (Mat 8:1-4, Luk 5:12-16)

40 Mundu yumo mwene matana annyendeli
Yesu, ngakilikita, ngannu'ba, “Mana upendile,
wendakombwa kunitepwa li'nga nipeleteke!”
41 Yesu ngammi'kya kiya, ngagolwa luboko
lwake, ngankunywa na kummakia, “Mbala up-
eleteke.”
42 Popopo mundu ywo ngayu'yu'ki'lwa galu'
matana, naywembe ngapeleteka.
43 Bu'kapo Yesu ngankwi'li'ka abu'ke
kiyu'ngu'ya kwa kummakia,
44 “Pi'kania, kaneummakie mundu ywoywoti
likowe li'no. Ila uyende ukailaye kwa mpi'ndo
ywa dini na ukapiye salaka kwo peleteka kwako,
kati mwaamulise Musa kong'ondelya panga
utepulilwe.”
45 Lakini aywo mundu ngayenda no tumbwa
bambia makowe go kila pandu no baya makowe
gambone. Kwa nyo, Yesu akombwili kai' yingya
mukilambo sosoti mpu'la, aapalikwe tama panja
pandu pakiyi'ki'ya. Ata nyo, bandu ngabannyen-
delya bu'ka kila lwingo.

2

Yesu antepwa mundu ywatombolwike (Mat 9:1-8, Luk 5:17-26)

1 Bu'ka pa masu'ba nsi'si', Yesu aki'li'bu'ki ku
Kapernaumu, bandu ngabayu'wa panga aabile
pakaya.
2 Bandu bambone ngabakongolekana palu',
tumbulya nnyumba mpaka paniango. Yesu
paabile kaalya mayi'gi'yo ga Nnu'ngu',
3 bandu nsese bannetike mundu yumo
ywatombolwike abile mpu'tu'lwa mulikai.
4 Kwa kitumbu sa uyolou wa bandu, bakomb-
wili kumpeleka papipi na Yesu. Bai, ngabaotwa
mwagala wawaabile panani ya Yesu. Pabaabile
bapatike lipala, ngabamweleya aywo mundu.
5 Yesu paabweni imani yabe ngangamau,
ngammakia yu'lu' mundu ywatombolwike,
“Mwana wangu', usamilwe masambi gako.”
6 Bi'ngi' ba balimu ba salya ya Musa babaabile
batami palu' ngabagania mumyoyo yabe,
7 “Akombwabuli baya nyo? Ankupulu
Nnu'ngu'! Ntu'pu' mundu ywakombwa samya
sambi ila Nnu'ngu' kisake.”
8 Popopo Yesu ngakwipwa maganiyo gabe,
ngaabakia, “Mboni mugania nyo mumyoyo
yinu?
9 Nga lyaku' lyalibile kwani muno, kummakia
mundu yu' ywatombolwike, ‘Usamilwe masambi
gako,’ au kummakia, ‘Uyi'me! Utole likai lyako
utyange’?
10 Bai, mbala mutange panga Mwana wa
Mundu abile na utawala wa kwasamya bandu
sambi padunia.” Apo ngammakia aywo mundu
ywatombolwike,
11 “Nikubakia uyi'me, utole likai lyako uyende

kasako!”
12 Popopo, bandu boti baabile kabannola aywo
mundu mwayi'ma, tola likai lyake no bu'ka. Boti
ngabasangala na kunkwi'ya Nnu'ngu' kababaya,
“Tunalibonali likowe kati li'no.”

Lawi endakemelwa
(Mat 9:9-13, Luk 5:27-32)

13 Yesu ayi'i kai' mbwega ya litanda liku'lu' lya
Galilaya. Lipi'nga lya bandu ngalinnyendelya,
naywembe ngatumbwa kwayi'gana.
14 Paabile kapi'ta, ngammona Lawi, mwana
wa Alufayo, atami muopisi ya alonga koli. Yesu
ngammakia, “Ungi'ngame.” Lawi ngayi'ma,
nganki'ngama.
15 Yesu paabile kalya munyumba ya Lawi,
alonga koli baingi na bene sambi baabile ka-
balya pamope naywembe na banamasi' bake,
kwa mwanjaa kwai na bandu baingi babaabile
kabanki'ngama.
16 Bai, bi'ngi' ba balimu ba salya babaabile
Mafalisayo baamweni Yesu kalya pamope na
alonga koli na bene sambi. Ngabaalaluya bana-
masi' bake, “Kwa mwanjaa buli alya pamope na
alonga koli na bene sambi?”
17 Yesu paayu'wine, ngaabakia, “Bandu bene
ukoto bapalali nng'anga, babampala nng'anga
balu' bababile atamwe. Niisili kwakema bandu
anogau ila bene sambi.”

Likowe lyo bu'kana no punga
(Mat 9:14-17, Luk 5:33-39)

18 Banamasi' ba Yoani Ywabatisage na Mafal-
isayo baabile kabapunga. Bai, bandu ngabaisa

kunnaluya Yesu, “Kwa mwanjaa buli banamasi' ba Yoani na ba Mafalisayo bendapunga lakini banamasi' bako bapungali?”
19 Yesu ngayangwa, “Buli, babakokilwe kulisengele bapalikwa punga ku'no babile pamope na nkobeki? Pababaa pamope na nkobeki bapalikwali punga.
20 Lakini nsimu walu'a ika wo bu'yi'lwa nkobeki kwa akokelwe, na nsimu wo ngapa-balu'a punga.
21 “Ntu'pu' mundu ywabi'ka kibamba sayambi' mungu'bo ngona. Mana apangite nyo kibamba sayambi' sapopwana ayo ngu'bo ngona, no pop-wanika kwake kwamambulya muno.
22 Wala bandu bayi'yali divai yayambi' mumapu'tu' magona. Mana bapangite nyo divai yalu'a puwana ago mapu'tu', na yembe divai pamope na mapu'tu' yaalabika. Divai yayambi' iyi'yi'lwa mumapu'tu' gayambi'!”

Makowe ga Lisu'ba lya Sabato (Mat 12:1-8, Luk 6:1-5)

23 Lisu'ba limo lya Sabato ya Ayahudi, Yesu aabile kapi'ta mumigunda ya ngano. Banamasi' bake ngabatumbwa ti'kwa yeyo ya ngano.
24 Bai, Mafalisayo ngabammakia Yesu, “Lola, mwanjaa namani banamasi' bako bapanga likowe lyalikanilwa lisu'ba lya Sabato?”
25 Yesu ngaayangwa, “Buli, munasomali mwaa-pangite Daudi pamope na aine pabaabile na njala?
26 Abiatali paabile mpi'ndo nku'lu' ywa dini, Daudi aayingi munyumba ya Nnu'ngu'

no lya makati mapeleteu na kwapeya aine. Yayi'ki'tilweli mundu lya makati go, ila api'ndo ba dini bai."
27 Bai Yesu ngaabakia, "Lisu'ba lya Sabato lyabi'kilwe kwa bandu, na kwenda bandu baabi'kilwe kwa lisu'ba lyo lili.
28 Kwa nyo, Mwana wa Mundu nga Bwana wa Sabato."

3

Yesu antepwa mwene luboko lwalutombolwike (Mat 12:9-14, Luk 6:6-11)

1 Yesu aayingi kai' munyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' na amo kwaabile na mundu yumo mwene luboko lutomboloka.
2 Mafalisayo baabile kabanni'nda bammone kantepwa mundu ywo lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi, li'nga kunsitakya.
3 Yesu ngammakia yu'lu' mundu mwene luboko lutomboloka, "Wise pano pakatikati."
4 Bu'kapo ngaalaluya, "Salya yendayi'ki'ti'a panga manogau au maakau lisu'ba lya Sabato? Tepwa au bulaga?" Lakini bembe baayangwili kikowe.
5 Yesu ngaabu'nju'lya minyo kwa nyongo kany-opa kwa kitumbu sa unonopau wa myoyo yabe, ngammakia yu'lu' mundu, "Golwa luboko lwako." Ngalugolwa na lwembe ngalupanga lukoti.
6 Popopo Mafalisayo ngabapita panja, panga kitamo pamope na bandu ba kipi'nga sa Helode li'nga pala ndi'la ya kummulaga Yesu.

Kipi'nga sa bandu mbwega ya litanda liku'lu'

7 Yesu pamope na banamasi' bake ngababu'ka
yenda mbwega ya litanda liku'lu' lya Galilaya,
na kipi'nga kiku'lu' sa bandu satikunki'ngama.
Bandu bo baaumi Galilaya, Yudea,
8 Yelusalemu, Idumea, kwiyi' ya libi'ndi' lya
Yordani, Tilo na Sidoni. Bandu bo baingi ban-
nyendeli Yesu kwa kitumbu baayu'wine makowe
maingi gaagapangite.
9 Yesu ngaabakia banamasi' bake bammi'ki
wiso ngalaba yimo li'nga kipi'nga sa bandu
sakane kumpapania.
10 Aatikwatepwa bandu baingi, na atamwe
bambone babaabile kabampapania li'nga
bankunywe.
11 Na bandu babaalobi moka baatu'i pai' kila
pabaamweni Yesu kabau'bu'ya malobe, “Wenga
nga wa Mwana wa Nnu'ngu'.”
12 Lakini Yesu ngagaamulisa kwa ukali' panga
kanebannyu'waniye kwa bandu.

Yesu asawa atumilwe ku'mi na abi'li' (Mat 10:1-4, Luk 6:12-16)

13 Yesu au'bwike kukitu'mbi', ngaakema bandu
baapalike nabembe ngabannyendelya.
14 Ngaasawa bandu ku'mi na abi'li' nkati yabe,
li'nga atame nabo na kwatuma ala,
15 na kwapeya uweso wo bi'nga moka.
16 Bai, ku'mi na abi'li' babaasaulilwe nga aba
Simoni (ywaapeyilwe na Yesu lina lya Petili),
17 Yakobi na Yoani bana ba Zebedayo (Yesu
aapei lina lya Boanerge lombolya kwake, “Bana
ba njai”),

18 Andelea, Pilipi, Batolomayo, Matei, Tomasi,
Yakobi mwana wa Alufayo, Tadei, Simoni wa
kipi'nga sa Mazeloti na
19 Yuda Isikalioti yu'lu' ywaansongi Yesu.

Yesu na Belisebuli
(Mat 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10)

20 Bu'kapo Yesu ayi'i kasake. Bandu bambone
baatikongolekana kai', kwa kitumbu so ywembe
na banamasi' bake baakombwili ata lya kilyo.
21 Bai, alongo bake pabaayu'wine makowe go
ngabayenda kuntola kwa mwanjaa babayage
panga ai na lilalu'.
22 Nabembe balimu ba salya babaabu'i ku
Yelusalemu ngababaya, “Ai na Belisebuli!
Agabi'nga moka kwa makakala ga mpi'ndo
wa moka.”
23 Apo Yesu ngaakema na kwabakia kwa
ngongo, “Ibilisi akombwabuli kwibi'nga mwene?
24 Mana ipangite utawala gumo ubaganike
iku'ta iku'ta, utawala wo waalu'a kondali.
25 Kai' mana ipangite alongo bamo babaganike
iku'ta iku'ta, ulongo wo waalu'a kondali.
26 Bai manaitei utawala wa Ibilisi ubaganike
iku'ta iku'ta waalu'a kondali, na wayomoka.
27 “Lakini ntu'pu' mundu ywakombwa
kuitangya nyumba ya mwene makakala na
kumpokonywa mali yake, ila ipalikwa wi'ti'
antabe aywo mundu mwene makakala, bu'kapo
ngapaalu'a kombwa kumpokonywa ili'be yake.
28 “Kakape nimmakianga, bandu baasamil-
wanga masambi gabe goti na ata mayi'gi'yo gabe
ga kupulu,

29 lakini ywalongela maakau kwa Loo Mpeleteu, asamilwali katu, aywo ai na ukumu ya sambi yangayomoka.”
30 (Yesu aalongei go kwa kitumbu baabile kababaya panga, “Ai na moka.”)

Mau' na anunabe Yesu
(Mat 12:46-50, Luk 8:19-21)

31 Mau' bake Yesu na anunabe baaikite palu', ngabayi'ma panja na kuntuma mundu yenda kunkema.
32 Bandu bambone baatami po kabanti'li'ta. Bai, ngabammakia, “Lola, mau' bako na anunabo bai panja, bapala kukubona.”
33 Yesu ngaayangwa, “Mau' bangu' na anunangu' nga kinyai?”
34 Apo ngaalola bandu babanti'li'tike kabaya, “Lolange, mwenga nga mwakina mau' bangu' na mwakina nnunangu'!
35 Mundu ywoywoti ywapanga gapala Nnu'ngu', aywo nga nku'lwangu', nnu'mbwangu' na mau' bangu'.”

4

Lukongo lwa mpandi
(Mat 13:1-9, 8:4-8)

1 Yesu atumbwi yi'gana kai' abile mbwega ya litanda liku'lu' lya Galilaya. Lipi'nga liku'lu' lya bandu baakongolekine papipi nakwe, kwa nyo ngayingya mungalaba no tama. Bandu boti ngababa batami kuuyu'mu', mbwega ya litanda liku'lu'.

2 Yesu aayi'ganie makowe gambone kwa
ngongo, na mumayi'gano gake aabakiye,
3 “Mupi'kaniange! Mpandi yumo aayi'i panda
mbeyu.
4 Paabile kamisa, mbeyu yi'ngi' yaatu'mbu'ki
mundi'la na iyuni ngabaisa sonywa.
5 Yi'ngi' yaatu'mbu'ki pamaliwe pangali
ukando wambone, mbeyu yo yasi'yiteli balika
kwa mwanjaa ukando wo wayendekiyeli.
6 Lilumu palyaibalile muno mitombo yo
ngaiyu'ma, kwa mwanjaa ngi'ga yake yatotili
mubwi'.
7 Yi'ngi' yaatu'mbu'ki pakatikati ya mimimwa,
na mimimwa yaatiku'la na mitombo ngaitola
kikolo mpaka yaakombwili yela.
8 Yi'ngi' yatu'mbu'ki paukando unannoga yaat-
ibalika no ku'la no piya mauno, yimo nombo
salasini, yimo sitini na yi'ngi' mya.”
9 Bu'kapo ngaabakia, “Mwene makutu go
yu'wa na ayu'we!”

Mabinio ga ngongo
(Mat 13:10-17, Luk 8:9-10)

10 Pabaabile kisabe, banamasi' ku'mi na
abi'li' ba Yesu, pamope na bandu babaabile
mbwega yake, ngabannaluya mwailombolya
ngongo yi'lu'.
11 Naywembe ngaabakia, “Mwenga muyaliwite
kugatanga makowe gangaumukulilwa ga Uku-
lungwa wa Nnu'ngu', lakini balu' bababile panja
babakiyilwa kila kili'be kwa ngongo,
12 li'nga
‘Kakape balole, lakini babonali.

Kakape bayu'we, lakini bakwipwali.
Mana buli bakanng'alambukya Nnu'ngu',
naywembe alu'e kwasamya.' "

Yesu aawanikia lukongo lwa mpandi
(Mat 13:18-23, Luk 8:11-15)

13 Bai Yesu ngaalaluya, "Buli, mwenga mu-
natangali lukongo lu'no? Mwakombwabuli
tanga lukongo lwi'ngi'?
14 Mpandi apanda liyi'gi'yo lya Nnu'ngu'.
15 Mbeyu yaitu'mbu'ki mundi'la nga kati bandu
babaliyu'wa liyi'gi'yo lya Nnu'ngu', lakini popopo
Ibilisi endaisa na kulibu'ya liyi'gi'yo li'lu' lyali-
pandilwe nkati yabe.
16 Bandu bi'ngi' nga kati mbeyu yaipandilwe pa
maliwe. Pabaliyu'wa liyi'gi'yo lyo bai, balipokya
kwo napusika.
17 Lakini liyingilikali no bi'ka ngi'ga nkati yabe,
balikamwa kwa masu'ba masene bai, na mana
kupitike tabu au ngu'su'mbu' kwa kitumbu sa
liyi'gi'yo lyo, popopo baileka imani.
18 Bandu bi'ngi' nga kati mbeyu yaitu'mbu'ki
pamimimwa. Nga kati balu' babaliyu'wa
liyi'gi'yo lyo,
19 lakini bembe bagania muno makowe ga
padunia yi'no, bautilwa no minyikia mali na
tamaa mbali'mbali'. Ago goti ngagalipanga li'lu'
liyi'gi'yo likombale no pu'ngwa makakala go
panga kasi.
20 Lakini bi'ngi' nga kati mbeyu yaipandilwe
muukando nnogau. Aba nga babaliyu'wa
liyi'gi'yo, ngabalipokya no piya mauno. Bi'ngi'
salasini, bi'ngi' sitini na bi'ngi' mya."

Lukongo lwa kimuli sakiwi'ki'lilwe (Luk 8:16-18)

21 Yesu ngayendelya kwabakia, “Buli, bandu
bakoya kimuli nnyumba na kukiwi'ki'lya
kitu'ndu' au kukibi'ka mmu'ngu'? Lili! Ila
bakibi'ka papatu'ndu'bile.
22 Bai, kila sakiiyilwe salu'a bonekana,
sakiwi'ki'lilwe salu'a umukulwa.
23 Mwene makutu go yu'wa, na ayu'we!”
24 Ngaabakia kai', “Mupi'kani wiso! Kili'ngo
si'si'lu'si'lu' samwali'ngya bandu bi'ngi' nga
samwalu'a li'ngi'lwa kai' no yongekeyelwa.
25 Ywabile na kili'be alu'a yongekeyelwa,
ywangali kili'be ata si'lu' sabile naso saatolelwa.”

Lukongo lwa mbeyu yaibalika

26 Yesu ngayendelya longela, “Ukulungwa
wa Nnu'ngu' ulandana na mundu ywapandike
mbeyu munng'unda.
27 Masu'ba goti endegonja no yumuka na
mbeyu yatibalika no ku'la. Lakini atangiteli
panga ipangikabuli.
28 Ukando ngawipangia mitombo ku'la no piya
yeyo. Ilongolya wi'ti' ipuka lyakapi, bu'kapo seyo
na kuundi'la lunombo museyo.
29 Nombo yo mana ikelile, apo mundu
atumbwa una kwa mwanjaa nsimu wo una
wikite.”

Lukongo lwa mbeyu ya aladali (Mat 13:31-32,34, Luk 13:18-19)

30 Kai' Yesu ngabaya, “Ukulungwa wa Nnu'ngu'
tuulandanie na ki'li'? Tuuawanikiye kati lukongo
gani?

31 Ubile kati mbeyu ya aladali, mwaibile njene
kulikoni mbeyu yi'ngi' yoyoti.
32 Lakini mana upandilwe no balika, upanga
nkongo nku'lu'. Ndambi' yake ipanga ngu'lu'
ata kiiyuni bendakombwa senga iyumba yabe
mumwili wake."
33 Yesu aalongei na bandu mayi'gi'yo gake kwa
ngongo yi'ngi' yambone yaibile kati yo, bu'kana
na mwabakombwi yu'wa.
34 Aalongeili nabo sosoti wangali tumya
ngongo, lakini paabile na banamasi' bake bai
aabile kaawanikia kila kili'be.

Yesu aamulisa kimbu'nga kikotoke (Mat 8:23-27, Luk 8:22-25)

35 Lisu'ba lyolyolyo kitamwiyo, Yesu ngaabakia
banamasi' bake, "Tuloke litanda liku'lu' tuyende
kwiyi'."
36 Bai, ngabalileka lipi'nga li'lu' lya bandu
na kumpu'twa Yesu mungalaba yaabile. Na
mangalaba gi'ngi' gaatikunki'ngama.
37 Kimbu'nga kikali' satumbwi pukatya,
mawi'mbi' ngagaiku'mbwa yi'lu' ngalaba na
ngaitumbwa twi'lya masi'. 38 Yesu aabile nsu'gu'
ya ngalaba, agonjike no yegekya ntwe wake
pakiyegekyo. Bai, banamasi' ngabannyumuya
na kummakia, "Mwalimu, utangite panga
twenga twendawaa?"
39 Bai, ngayumuka ngaukalipya gu'lu' nsunga
na kugaamulisa mawi'mbi', "Tama liki! Tu'ya!"
Apo kimbu'nga ngakikotoka no tama liki.
40 Bu'kapo Yesu ngaabakia banamasi' bake,
"Mboni mwendayogopa? Buli, ntu'pu' imani?"

41 Nabembe ngabayogopa muno, ngababa ka-
balaluyana, “Ayu' nga nyai, ata nsunga na
mawi'mbi' gendakunnyu'wa?”

5

Yesu abi'nga moka kwa mundu
(Mat 8:28-34, Luk 8:26-39)

1 Bai, ngabaika munni'ma wa Agelasi, kwiyi' ya
litanda liku'lu'.
2 Yesu paaulwike bai mungalaba, popopo ngak-
wembana nakwe mundu yumo ywaalobi moka
aumi kumasiko.
3 Mundu ywo atamage kumasiko na ntu'pu'
mundu ywaakombwi kuntaba, ata kwa nyololo.
4 Baatikuntaba mundu ywo kwa pingwi na
minyololo, lakini kila pabantaba, aatikwikut-
wana minyololo yo na kwiti'kwana pingwi yo,
wala ntu'pu' mundu ywaakombwi kunkanikiya.
5 Kilo na muntwekati atamage kumasiko na
muitu'mbi' kakemelya na kwitema kwa maliwe.
6 Paamweni Yesu kwa kuutalu, aatikummu-
tukya no kilikita nnu'ngi' yake
7 kalongela kwa lilobe liku'lu', “Ubile na ki'li'
nanenga, wenga wa Yesu, Mwana wa Nnu'ngu'
ywabile panani ya ili'be yoti. Kwa lina lya
Nnu'ngu' nikulu'ba kaneuniku'su'mbwe!”
8 (Aalongei nyo kwa mwanjaa Yesu ammakie,
“Moka, mmu'ke mundu yu'.”)
9 Yesu ngannaluya, “Lina lyako wanyai?” Nay-
wembe ngayangwa, “Lina lyangu' na ‘Yesi,’ lom-
bolya twenga twabambone.”
10 Bu'kapo ngannu'ba Yesu panga
kaneagabi'nge moka go munni'ma gu'lu'.

11 Na palu' pakitu'mbi' sa papipi paabile na
lipi'nga lya magu'be kabaipalya ilyo.
12 Bai, ago moka ngagannu'ba panga,
“Utuyi'ki'ti'e li'nga tukaayingi balu' magu'be.”
13 Naywembe ngagayi'ki'ti'ya. Bai, galu' moka
ngagabu'ka kwa yu'lu' mundu no yingya kwa
magu'be. Magu'be gagaabile elupu ibi'li' gaaeli
pakitu'mbi' mpaka pa litanda liku'lu', ngagatum-
bukya mumasi' no swikya.

14 Asungi ba galu' magu'be baatitila, nga-
baliyaulya likowe lyo mukilambo na mumi-
gunda. Bandu ngabaisa lola gagaapitike.
15 Ngabannyendelya Yesu, ngabammona na
mundu yu'lu' ywaabile alobi moka atami,
aweti ngu'bo na malango gake ganki'li'bu'kile,
ngabayogopa.
16 Bandu babaalibweni likowe lyo,
ngabaawanikia bi'ngi' makowe gagampatike
aywo mundu ywaalobi moka na abali ya galu'
magu'be.
17 Bai ngabatumbwa kunnu'ba abu'ke
munni'ma wabe.

18 Yesu paabile kau'bu'ka mungalaba, yu'lu'
mundu ywaalobi moka ngannu'ba balongwane.
19 Lakini Yesu aatikunkania. Paali pake ngam-
makia, “Uyende kaya kwa alongobo, ukabakiye
makowe goti Bwana gakupangile na mwakubi'ki
kiya.”
20 Bai, mundu ywo ngayenda awanikia akwo
Dekapoli makowe goti gaapangilwe na Yesu, na
bandu boti baatisangala.

Biti Yailo na nnwawa yumo bendayu'yu'ki'lwa (Mat 9:18-26, Luk 8:40-56)

21 Yesu aloki kai' liyi' li'ngi' lya litanda
liku'lu' lya Galilaya kwa ngalaba. Lipi'nga
lya bandu ngalikongolekana nnu'ngi' yake, nay-
wembe abile ayi'mi mbwega ya litanda liku'lu'.
22 Bu'kapo ngaisa mundu yumo nku'lu' ywa
nyumba ya kunnu'ba Nnu'ngu' ywakemelwage
Yailo. Paamweni Yesu, ngaitaikulya nnu'ngi'
yake,
23 nganku'ku'li'kya kabaya, “Biti wangu' nsene
endakomya. Sondesonde nikulu'ba tubu'ke
ukammi'ki moko gako li'nga ayu'yu'ki'lwe no
lama.”
24 Bai, Yesu ngayenda pamope nakwe. Bandu
baingi baatikunki'ngama na ngababa kabapati-
gana kila pandu.

25 Na nkati yabe kwabile na nnwawa yumo
mwene utamwe wa nkongomokwa kwa myaka
ku'mi na ibi'li'.
26 Nnwawa ywo aatiauka muno kwo yenda
kwa mapundi bambone. Pamope no panga
aatumi mali yake yoti, ayu'yu'kilweli ila ayendeli
minya muno.
27 Paayu'wine abali ya Yesu, nnwawa ywo
aatiisa no yingya pakatikati ya lipi'nga lya bandu
kusu'gu' ya Yesu no kunywa ngu'bo yake.
28 Aapangite nyo kwa mwanjaa aabaite pam-
woyo wake panga, “Mana nikunywile ngu'bo ya
Yesu bai, nalu'a yu'yu'ki'lwa.”

29 Popopo nkongomokwa wake ngauyu'ma na
ngaibona payi'ga yake panga payu'yu'kilwe.

30 Popopo Yesu ngakwipwa panga makakala
gaammu'i. Bai ngaligalambukya li'lu' lipi'nga
lya bandu, ngalaluya, “Nyai ywakunywi ngu'bo
yangu'?”
31 Banamasi' bake ngabannyangwa, “Wen-
dakwabona bandu mwabakupapania! Mbona
ulaluya nyai ywakukunywile?”
32 Lakini Yesu ayendeli linga, li'nga ammone
nyai ywapangite nyo.
33 Apo yu'lu' nnwawa atangite gagampatike,
ngapitya kwo lendema kayogopa, ngaitaikulya
nnu'ngi' ya Yesu no baya ukakape woti.
34 Yesu ngammakia, “Biti, imani yako ikutep-
wile. Uyende kwa amani, utamwe wako
uyu'yu'kilwe.”

35 Yesu paabile balo kalongela, bandu baaisi
bu'ka kunyumba ya Yailo, ngabammakia,
“Biti wako ayomwike. Kwa buli uyendelya
kumwauya mwalimu?”
36 Lakini Yesu api'kanili mayi'gi'yo gabe, ngam-
makia Yailo, “Kaneuyogope, uu'bi'li bai.”
37 Wala annyi'ki'tiyeli mundu ywoywoti long-
wana nakwe ila Petili, Yakobi na Yoani nnunawe.

38 Pabaaikite kunyumba yake, Yesu ngayu'wa
ndu'ti, kili'lo no lombola muno.
39 Ngayingya nnyumba ngaabakia, “Mboni mu-
panga ndu'ti no li'la? Biti anawaali ila atigonja
bai.”
40 Bembe ngabamweka kwa kunsalawa. Bai
ngaabi'ngya panja boti, ngaatola abelei ba yu'lu'
biti na balu' banamasi' bake yingya ku'lu' kuswi
kwaabile aywo biti.

41 Bu'kapo ngankamwa luboko, ngammakia,
“Talita, koumu,” lombolya kwake, “Biti,
nikubakia, uyumuke!”
42 Popopo biti ywo ngayi'ma, tumbwa tyanga.
(Aabile ywa nng'elo wa myaka ku'mi na ibi'li'.)
Apo bandu baatisangala pi'ta.
43 Yesu ngaaking'indya kanebammakie mundu
likowe lyo. Bu'kapo ngaabakia bampei kilyo
aywo biti.

6

Yesu endakanilwa akwo ku Nasaleti (Mat 13:53-58, Luk 4:16-30)

1 Apo Yesu ngabu'ka akwo, buyangania kukil-
ambo sake sa ku Nasaleti pamope na banamasi'
bake.
2 Paliikite lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi,
ngatumbwa yi'gana munyumba ya kunnu'ba
Nnu'ngu', na bandu baingi pabannyu'wine baati-
sangala. Nabembe ngabalaluya, “Mundu yu'
apatike kwaku' makowe aga goti? Ayi' ilimu
yatumya ya sampuli yaku'? Kwa makakala gani
apanga mangelongelo goti ga?
3 Buli, kanga yu'lu' selemala li, mwana wa
Malia? Na alongobe nga Yakobi, Yose, Yuda na
Simoni au lili? Akina alu'mbu'be boti babileli na
twenga pano?” Nabembe ngabausika muno kwa
kitumbu sake, ngabakana kumwu'bi'lya.
4 Yesu ngaabakia, “Nnondoli ywa Nnu'ngu'
endaisimilwa kila pandu, lakini munni'ma wake
na panyumba yake aisimilwali!”

5 Kwa nyo, Yesu aakombwili panga mange-
longelo, ila aabi'ki maboko atamwe asene na
kwatepwa.
6 Naywembe ngasangala muno kwa kitumbu
sa bembe kotoka baa na imani ata pasene.

Yesu atuma banamasi' ku'mi na abi'li'
(Mat 10:5-15, Luk 9:1-6)

Bu'kapo Yesu aityangili ilambo ya palu' papipi,
kaayi'gana bandu.
7 Ngaakema balu' banamasi' ku'mi na abi'li',
ngatumbwa kwatuma abi'li' abi'li' na kwapeya
uweso wo bi'nga moka.
8 Ngaalagya panga, “Mumwanja winu kane-
mutole kili'be sosoti ila pimbo bai. Kanemutole
likati wala utingo, wala mbanje muiwindu yinu.
9 Muwalange ilatu, lakini kanemupu'twe
nganju yo galambwa.”
10 Kai' ngaabakia, “Nyumba yoyoti yabaalu'a
kunkemya, mwaatame po mpaka pamwaalu'a
bu'ka pandu po.
11 Na pandu popoti pabaalu'a kotoka kunke-
mya au kumpi'kanianga, mwaabu'ke po no
kung'unda lyu'ku'mbi' mumagu'lu' ginu, kati
kwakwi'li'ka panga Nnu'ngu' endakana.”
12 Kwa nyo ngababu'ka no ala panga bandu
boti bapalikwa galambuka na kugaleka masambi
gabe.
13 Ngababi'nga moka maingi no tepwa atamwe
baingi kwa kwapakaya mauta.

Kiwo sa Yoani Ywabatisage
(Mat 14:1-12, Luk 9:7-9)

14 Bai, Nkulungwa Helode ngayu'wa abali yo,
kwa mwanjaa lina lya Yesu lyaabile liyu'wanike
lwingo lwoti. Bi'ngi' babe baabile kababaya,
“Yoani Ywabatisage atiyu'ka bu'ka kuuwi'li, nga
kitumbu sa makakala ga gagapanga kasi nkati
yake.”
15 Bi'ngi' baabaite, “Mundu yu' nga Elia.”
Bi'ngi' baabaite, “Ayu' nga nnondoli ywa
Nnu'ngu' kati alondoli bi'ngi' ba kwai'mbu'.”
16 Lakini Helode paayu'wine abali yi', ngabaya,
“Ayu' nga Yoani Ywabatisage, ywanaansinjite,
atiyu'ka bu'ka kuuwi'li.”
17 Helode aapiyite amuli ya kummoywa Yoani
na kummi'ka munyumba ya atabilwe. Aapangite
nyo kwa kitumbu sa Helode kunkobeka Helodia
ywaabile nnyumbo wa Pilipi nku'we.
18 Yoani ammakie Helode panga, “Mwilo
wenga kunkobeka nnwawa ywaakobekilwe na
nku'go.”
19 Bai Helodia ngaansukya muno Yoani, nga-
pala kummulaga lakini aakombwili,
20 Helode aannyogwipe Yoani kwa mwanjaa
aatangite panga ywembe mundu mwene aki
na mpeleteu, kwa nyo ngaani'ndi'la. Helode
pannyu'wine Yoani, aatiauka muno pamope no
panga aapulaike kumpi'kania.
21 Bai, lisu'ba limo Helodia aapatike ndi'la
ya kummulaga Yoani. Lisu'ba lyo lyabile lya
si'li'ku'si'li'ku' ya ngu'mbu'ku'mbu' yo belekwa
kwa Helode, na Helode aakemite ayi'mi'li'ki
bake, api'ndo ba asikali na api'ndo ba nkoa wa
Ku Galilaya.

22 Biti wake Helodia payingile, aatiina, ngampulaisa Helode pamope na ageni bake. Nkulungwa Helode ngammakia yu'lu' biti, “Unilu'be kili'be sosoti saupala, nanenga nilu'a kupeya.”
23 Kai' ngakong'ondelya kwo lapa panga, “Nilu'a kupeya sosoti saulu'a nilu'ba, ata ikatei nusu ya ukulungwa wangu'.”

24 Yu'lu' biti ngapita panja, ngayenda kwalaluya mau' bake, “Nilu'be ki'li'?” Mau' bake ngannyangwa, “Ulu'be ntwe wa Yoani Ywabatisage.”
25 Yu'lu' biti ngaki'li'bu'ka kiyu'ngu'ya kwa nkulungwa, ngammakia, “Nipala unipei papanopano ntwe wa Yoani Ywabatisage mukyani.”

26 Nkulungwa nganyopa muno, lakini kwa mwanjaa aabile alapite nnu'ngi' ya ageni bake, aapaili kunkania.
27 Papalu'palu' nkulungwa ngatuma asikali leta ntwe wa Yoani. Ngayenda kunsinja Yoani munyumba ya atabilwe,
28 ngauleta ntwe mukyani na kumpeya yu'lu' biti, naywembe ngaakamukiya mau' bake.
29 Banamasi' ba Yoani pabapatike abali, ngabayenda tola yi'ga yake no yenda sika.

Yesu aapeya kilyo bandu babapi'ta elupu tano (Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Yoa 6:1-14)

30 Balu' banamasi' baabuyangani kwa Yesu na kumpeya abali ya makowe goti gabaapangite no yi'gana.

31 Bai, bandu bambone baabile kabaisa no
bu'ka, kwa nyo Yesu na banamasi' bake baap-
atikeli ata lipala lyo lya. Na po Yesu ngaabakia
banamasi' bake panga, “Mwisange, tubu'ke
pandu pakiyi'ki'ya tukapu'mu'li pasene.”
32 Kwa nyo ngababu'ka kwa ngalaba bembe
kisabe, yenda pandu pakiyi'ki'ya.
33 Lakini bandu baingi pabaabweni kababu'ka,
ngabaakwipwa, nabembe ngabayenda
kiyu'ngu'ya kwa magu'lu' bu'ka muilambo yoti,
na abo bandu ngabalongolya ika.
34 Ngalaba paiikite kumbwani, Yesu alibweni
lipi'nga liku'lu' lya bandu, ngaalibi'kya kiya kwa
mwanjaa lyaabile kati ngondolo bangali nsungi.
Ngatumbwa kwayi'gana makowe gambone.
35 Ata palyabile lisu'ba kalipilya, banamasi'
bake Yesu baatikunnyendelya na kummakia,
“Pandu pano palupu'ngu'ti' sika na lisu'ba lip-
ilile,
36 nantali waalage bandu ba li'nga bayende
kumigunda na kumisengo ya papipi bakapi'me
ilyo.”
37 Lakini Yesu ngaabakia, “Mwapei ilyo
mwenga.” Nabembe ngabannaluya, “Buli,
tukapi'me makati kwa mbanje dinali mya ibi'li',
na kwapeya ilyo?”
38 Yesu ngaalaluya, “Mubile na makati
gali'nga? Muyende mukalinge.” Pabalingite,
ngabammakia, “Kubile na makati matano na
omba abi'li'.”
39 Bai Yesu ngaamulisa banamasi' bake
baatamike pai' mumanyei bandu boti muiku'ta
iku'ta.

40 Nabembe ngabatama muiku'ta iku'ta ya
bandu mya na ya bandu amusini.
41 Bu'kapo Yesu ngagatola galu' makati matano
na balu' omba abi'li', ngalola kunani no sukulu,
ngagametwa makati na kwapeya banamasi' bake
baabagane bandu. Na balu' omba abi'li' nyiny-
onyo aabagine boti.
42 Bandu boti baatilya no yukuta.
43 Nabembe banamasi' bake ngabakongwa
makombo ga makati na omba, ngabatwi'li'ya
itu'ndu' ku'mi na ibi'li'.
44 Isabu ya bandu babaalile makati yaabile
analu'me elupu tano.

Yesu atyanga panani ya masi'
(Mat 14:22-33, Yoa 6:15-21)

45 Popopo, Yesu ngaabakia banamasi' bake
bau'bu'ke mungalaba, bannongoli yenda Beti-
saida, kwiyi' ya litanda liku'lu', apo ywembe
aabile kailaga ipi'nga ya bandu.
46 Bu'ka pa kwalaga balu' bandu, ngayenda
kukitu'mbi' lu'ba Nnu'ngu'.
47 Pakupilile yi'lu' ngalaba yaabile iikite
pakatikati ya litanda liku'lu', na Yesu aabile
kisake kuuyu'mu'.
48 Ngaabona banamasi' bake kabaauka ende-
lesa ngalaba yo, kwa mwanjaa nsunga waabile
kawaaki'li'bu'ya nsu'gu'. Bai kakupala saa, Yesu
ngaayendelya banamasi' bake katyanga panani
ya masi'. Ngapala kwapi'ta,
49 lakini pabamweni katyanga panani ya masi',
baganiyage panga lyoka, ngabakemelya,

50 kwa mwanjaa boti pabaamweni baatiyo-
gopa. Apo Yesu ngaabakia, “Mukangamale! Nga
nenga, kanemuyogope!”
51 Naywembe ngau'bu'ka nkati ya ngalaba,
na wu'lu' nsunga ngautama liki. Nabembe
ngabasangala muno,
52 kwa mwanjaa baabile banakwipwali
kitumbu sa galu' mangelongelo ga makati.
Malango gabe gaai ganayu'gu'kali.

Yesu aatepwa atamwe ku'lu' Genesaleti (Mat 14:34-36)

53 Ata pabayomwi loka, ngabaika kunni'ma wa
Genesaleti no tabya ngalaba yabe mulipi'pi'li'.
54 Bu'ka po uluka mungalaba, popopo bandu
ngabankwipwa Yesu.
55 Ngabayenda kiyu'ngu'ya muilambo yoti, no
tumbwa kwapu'twa atamwe mumakai li'nga
kwapeleka pandu popoti pabaayu'wine panga
Yesu abile po.
56 Kila pandu Yesu paayi'i, ibe muilambo, mu-
misengo au mumigunda, bandu baabi'i atamwe
babe mumasoko. Ngabannu'ba aayi'ki'ti'ye abo
atamwe bakunywe ata mpembo wa ngu'bo yake.
Na boti babaakunywile ngabatepulwa.

7

Mimu ya kiu'ku'lu' (Mat 15:1-9)

1 Mafalisayo na bi'ngi' ba balimu ba salya ya
Musa babaabile babu'kite Yelusalemu ngabakon-
golekana nnu'ngi' ya Yesu.

2 Ngabaabona bi'ngi' ba banamasi' bake ka-
balya makati kwa maboko gangali uluwa kati
mwaipalikwa na salya ya dini ya Ayahudi.
3 Saai kiku'balo kwa Mafalisayo na Ayahudi
boti kwa mwanjaa bembe balyali kilyo wangali
uluwa kwo kotea mimu ya api'ndo babe.
4 Pababuya kusoko bawesali lya wangali
uluwa. Kai' kwina mimu yi'ngi' yambone
yabakotea, kati gu'lwa ikombe, iteleko na yombo
ya yu'ma.
5 Bai, Mafalisayo na balimu ba salya ngaban-
naluya Yesu panga, “Mwanjaa namani banamasi'
bako bakotali mimu ya api'ndo bitu? Balya kilyo
wangali uluwa maboko!”
6 Yesu ngaayangwa, “Nnondoli ywa Nnu'ngu'
Isaya alongei makowe ga kakape paalondwi kwa
abali yinu mwenga, mwenga mwaanapiki. Kati
mwaandike,
‘Nnu'ngu' abaya, bandu ba baniisimu kwa
mikano bai
lakini mumyoyo yabe babile kuutalu na-
nenga.
7 Kunikilikitya kwabe kupwaikali
kwa mwanjaa malagyo gabagayi'gana ga
Nnu'ngu' li, ila ga bandu bai.’
8 Mwenga mwiileka amuli ya Nnu'ngu' no ka-
muliya mimu ya bandu.”
9 Yesu ngayendelya baya, “Mwenga mubile
na ndi'la inannoga yo kana kamwa amuli ya
Nnu'ngu' li'nga mupate kamwa mimu yinu.
10 Mwanjaa Musa aabaite, ‘Waisimu tati' bako
na mau' bako,’ na, ‘Ywoywoti ywaatukana tati'
bake au mau' bake apalikwa bulagilwa.’

11 Lakini mwenga mubaya panga mundu abe
na kili'be sa kwayangatia abelei bake, lakini
mana ammakie panga kili'be si'lu' sa ‘Kobane’,
(lombolya kipiyilwe panga salaka mbeletau kwa
Nnu'ngu'),
12 bai apalikwali kai' kwayangatia abelei bake.
13 Kwo panga nyo, ngapamulisalawa liyi'gi'yo
lya Nnu'ngu' kwa kitumbu sa mimu yamupokile.
Kai' mupanga makowe maingi gagalandana na
ga.”

Makowe gagannyi'a mundu usapu (Mat 15:10-20)

14 Yesu ngakikema kai' si'lu' kipi'nga sa bandu,
ngaabakia, “Kwa kila yumo ywinu, anipi'kani na
mulitange likowe li'.
15 Ntu'pu' kili'be sakiuma panja sakikombwa
kunnyi'ya mundu usapu wa loo, lakini si'lu'
sakimpita bu'ka nkati ngasakilu'a kunnyi'ya us-
apu wa loo.
16 Mwene makutu go yu'wa, na ayu'we.”
17 Bu'ka pakukileka si'lu' kipi'nga sa bandu no
yingya nnyumba, banamasi' bake ngabannaluya
kilombolyo sa lukongo lu'lu'.
18 Ngaayangwa, “Buli ata mwenga munatan-
gali? Buli, munatangali panga kili'be sakinny-
ingya mundu uma panja kinnyi'yali usapu wa
loo?
19 Mundu mana alile kilyo, kiyingyali mum-
woyo wake ila nndumbo, bu'kapo kilu'a piyilwa
panja ya yi'ga yake.” (Kwo baya nyo Yesu
aayi'ki'tiye panga yakulya yoti ili'li'lwe bai.)

20 Ngayendelya baya, “Si'lu' sakimpita mundu,
ngasakinnyi'ya usapu wa loo.
21 Kwa mwanjaa bu'ka nkati ya mwoyo wa
mundu, ngakupita maganio manyatau, upege,
bwii, ubulagi,
22 Ugoni, bwimi, ulau, ukongani, mila muno,
bwigu, matukano, umbu'ku'su' na ulogeloge.
23 Aga malau goti gabu'ka nkati ya mundu, na
gembe ngaganyi'ya mundu usapu wa loo.”

Imani ya mau' yumo (Mat 15:21-28)

24 Apo Yesu ngabu'ka yenda kuwilaya ya Tilo.
Ngayingya munyumba yimo na aapaili mundu
ywoywoti atange panga ai mo, lakini aakombwili
yu'ba.
25 Akwo kwai na nnwawa yumo ywembe biti
wake nsene aai na moka, aayu'wine abali ya
Yesu. Bai ngaisa kwitaikulya pamagu'lu' gake.
26 Bai aywo nnwawa aabileli Nnyahudi, ila
aabelekuli Foinike ya ku Silia. Ngannu'ba Yesu
abi'nge moka kwa biti wake.
27 Yesu ngammakia, “Waleke wi'ti' bana
bayukute, kwa mwanjaa inogelelyali tola kilyo
sa bana na kwataikulya mapwa.”
28 Lakini yu'lu' nnwawa ngannyangwa,
“Kakape Bwana, lakini ata mapwa bababile
pai' ya mesa balya mbolotya yabapoloya bana.”
29 Yesu ngammakia, “Apo ulongei wiso. Tumb-
welelo, uyende bai kasako, biti wako moka
ammu'kite.”
30 Ngayenda kasake na kunkolya biti wake
agonjike pakindanda, yu'lu' moka ammu'kite.

Yesu antepwa mwene kimama na kiibamakutu

31 Bu'kapo Yesu ngabu'ka kuwilaya ya Tilo,
aapi'ti Sidoni, ngaika kulitanda liku'lu' lya
Galilaya munni'ma wa Dekapoli.
32 Akwo bandu ngabannetya Yesu mundu
yumo kiibamakutu, kai' mwene kimama, nga-
bannu'ba Yesu abi'ke maboko panani ya aywo
mundu li'nga akombwe yu'wa no longela.
33 Yesu ngammu'ya yu'lu' kiibamakutu
pakipi'nga sa bandu yenda nakwe pakisake,
ngannyi'ya ngonji yake mumakutu gake, ngauna
mmata na kunkunywa lulimi kwa galu' mmata.
34 Bu'kapo ngalingulya kunani, ngauta
mbu'mwo no eleya na kummakia, “Efata”
lombolya, “Yu'gu'ka.”
35 Papalu'palu' makutu na lulimi lwake
ngaiyu'gu'ka. Ngatumbwa yu'wa no longela
wisowiso.
36 Yesu ngaaking'indya kanebammakie
mundu, lakini kwa kila mwaaking'indyage
panga kanebabaye, bembe ngabayongeya yaulya
abali yo.
37 Ngabasangala muno, ngababaya, “Makowe
goti gaapangite manogau muno, ata aapangiye
aibamakutu bayu'we na bene kimama balongele
wisowiso.”

8

Yesu aapeya sakulya bandu elupu nsese
(Mat 15:32-39)

1 Mumasu'ba galu' kipi'nga sa bandu saatikon-
golekana kai'. Nabembe pabaakosike kilyo, Yesu
ngaakema banamasi' bake na kwabakia,

2 “Asi' kipi'nga sa bandu nikibi'kya kiya, kwa
mwanjaa batami pamope nanenga kwa masu'ba
gatatu na nambi'yambi' ntu'pu' kilyo.
3 Mana naabakiye bayende kasabe pangali lya
baalu'a induka mundi'la, kwa mwanjaa bi'ngi'
babe baaumi kuutalu.”
4 Banamasi' bake ngabannyangwa, “Pano
patubileye palupu'ngu'ti' sika, tulwapata kwaku'
makati ga kwali'ngana bandu ba boti?”
5 Yesu ngaalaluya, “Mubile na makati
gali'nga?” Ngabayangwa, “Tubile na makati
saba.”
6 Yesu ngaamulisa boti batame pai', ngatola
galu' makati saba, ngasukulu, ngagametwana
na kwapeya banamasi' bake li'nga baabagane
bandu. Nabembe ngabapanga nyo.
7 Kai' kwaabile na tuomba tusini. Yesu nga-
sukulu, na kwaamulisa banamasi' bake baaba-
gane bandu.
8 Balu' bandu ngabalya no yukuta. Bu'kapo
banamasi' ngabakongwa makombo gagaaigile,
ngabatwi'li'ya itu'ndu' saba.
9 Bandu babaalile baai pipi na elupu nsese.
Bu'kapo ngaalaga.
10 Popopo Yesu ngau'bu'ka mungalaba pamope
na banamasi' bake, yenda lwingo lwa Dal-
manuta.

Mafalisayo bapala mwasu (Mat 16:1-4)

11 Mafalisayo ngabaisa no tumbwa taukana na
Yesu li'nga kumpi'ndi'ka. Ngabannu'ba aalaye
mwasu waubu'ka kunani.

12 Nganyopa pamwoyo wake na ngaabakia,
“Kwa mwanjaa namani lubelekwo lu'no lupala
mwasu? Kakape nimmakianga, lupeyelwali
mwasu wowoti.”
13 Bai, ngaaleka, no u'bu'ka kai' ngalaba,
tumbwa mwanja wo yenda liyi' lyenebi'li' lya
litanda liku'lu'.

Ulu'u wa Mafalisayo na Helode (Mat 16:5-12)

14 Banamasi' baatilibalya pu'twa makati gam-
bone, ila mungalaba yabe babile na likati limo
bai.
15 Yesu ngaabakia, “Mwili'ndi'le na ulu'u wa
Mafalisayo na Helode.”
16 Banamasi' baatumbwi longelya bene na
bene panga, “Alongela nyo kwa kitumbu tubileli
nago makati.”
17 Yesu ngagakwipwa makowe gabalongela,
bai ngaalaluya, “Kwa mwanjaa namani mu-
longelya bu'kana no kotoka ba na makati? Buli,
balo munakwipwali wala tanga? Buli, malango
ginu balo ganayu'gu'kali?
18 Mubile na minyo, lakini mukibonali kili'be?
Mubile na makutu, lakini muyu'wali? Buli wala
muku'mbu'kyali?
19 Panaagametwi galu' makati matano
na kwapeya bandu babapi'ta elupu tano,
mwakongwi itu'ndu' ili'nga ya makombo?”
Ngabannyangwa, “Ku'mi nebi'li'.”
20 “Na panaagametwi galu' makati saba
na kwapeya bandu elupu nsese, mwakongwi
itu'ndu' ili'nga ya makombo?” Ngabannyangwa,
“Saba.”

21 Bai, ngaabakia, “Na balo munatangali?”

Yesu ampanga alole mbulibuli wa ku Betisaida

22 Yesu na banamasi' bake ngabaika Betisaida.
Ku'lu' ngabannetya mundu yumo mbulibuli na
kunnu'ba Yesu ankunywe li'nga ayu'yu'ki'lwe.
23 Yesu ngaankamwa luboko aywo mbulibuli
na kumpeleka panja ya kilambo. Ngaamwunia
mmata muminyo, ngaammi'kya moko, ngan-
naluya, “Buli, wendakombwa kukibona kili'be?”
24 Yu'lu' mbulibuli ngalola, ngabaya, “Naabona
bandu, lakini babonekana kati mikongo
yaityanga.”
25 Bu'kapo, Yesu ngaammi'kya kai' moko mu-
minyo. Minyo gake ngagayu'gu'ka, ngatumbwa
lola na kukibona kila kili'be wisowiso.
26 Yesu aammakie ayende kasake na kumwa-
mulisa, “Kaneubuye mukilambo.”

Petili annyi'ki'tya Yesu panga Kilisitu (Mat 16:13-20, Luk 9:18-21)

27 Bu'kapo Yesu na banamasi' bake,
ngabayabwa yenda muilambo ya Kaisalia Filipi.
Pabaabile mundi'la Yesu aatikwalaluya, “Bandu
babaya nenga nanyai?”
28 Ngabannyangwa, “Bi'ngi' babaya wenga
wa Yoani Ywabatisage, bi'ngi' babaya wa Elia
na bi'ngi' babaya wa yumo ywa alondoli ba
Nnu'ngu'.”
29 Naywembe ngaalaluya, “Na mwenga buli,
mubaya nenga nanyai?” Petili ngannyangwa,
“Wenga ngawa Kilisitu.”
30 Bu'kapo Yesu ngaaking'indya kanebam-
makie mundu ywoywoti abali yake.

Yesu alongelya bu'kana na ngu'su'mbu', kiwo na uyu'ki wake
(Mat 16:21-28, Luk 9:22-27)

31 Apo Yesu ngatumbwa kwayi'gana banamasi' bake kabaya, “Ipalikwa Mwana wa Mundu ateselwe no kanilwa na ayi'mi'li'ki ba bandu, api'ndo ba dini na balimu ba salya. Kai' ipalikwa abulagilwe no yu'ka lisu'ba lyenetatu.”
32 Aagabaite ga mpu'la, apo Petili ngantola Yesu no tumbwa kunkwi'li'ka.
33 Lakini Yesu ngaagalambukya na kwalingulya banamasi' bake, ngankwi'li'ka Petili kwa kummakia, “Ubu'ke nnu'ngi' yangu' wenga wa Ibilisi! Wenga uganiali gagabile ga Nnu'ngu', ila ugania gagabu'ka kwa bandu bai.”

34 Bu'kapo ngakikema si'lu' kipi'nga sa bandu pamope na banamasi' bake na kwabakia, “Mana mundu kapala kuniki'ngama, aikane mwene na aupu'twe nsalaba wake aniki'ngame.
35 Kwa mwanjaa ywoywoti ywapala kuukosopolya bwu'mi wake alu'a kuuobeya, lakini ywoywoti ywauobeya bwu'mi wake kwa kitumbu sangu' nenga na kwa abali inannoga, aalu'a kuukosopolya.
36 Buli, mundu aalu'a pata namani kwipata dunia yoti, na kuuobeya bwu'mi wake?
37 Au mundu aalu'a piya namani pandu pa bwu'mi wake?
38 Lu'no lubelekwo lwene sambi na lwangali u'bi'li'ka. Bai, mundu ywoywoti ywanibi'kya oni nenga na mayi'gano gangu', Mwana wa Adamu naywembe aammi'kya oni mundu ywo lisu'ba

lya alu'a buya muutukupu wa Tati' bake abile na malaika bake apeleteu.”

9

1 Yesu ngayendelya kwabakia, “Kakape nim-
makianga, babile bi'ngi' papanopano baalu'a
panga banawaali pangali kuubona Ukulungwa
wa Nnu'ngu' kawisa kwa makakala.”

Galambuka kwa Yesu
(Mat 17:1-13, Luk 9:28-36)

2 Pagapite masu'ba sita, Yesu ngaatola Petili,
Yakobi na Yoani, ngaapeleka pakitu'mbi' kilaso
pandu pakiyi'ki'ya. Akwo Yesu ngagalambuka
ywoti nnu'ngi' yabe.
3 Magu'bo gake gaatimelemetya, ngagapanga
mauu muno, wala pano padunia ntu'pu' nkusili
ywawesa kusa ipange uu kati nyo.
4 Musa na Elia ngabapitya, ngababa kabalon-
gela na Yesu.
5 Petili ngammakia Yesu, “Mwalimu, inogelile
twenga baa pano. Utuyi'ki'ti'ye tusenge isewe
itatu, simo sako, si'ngi' sa Musa na si'ngi' sa Elia.”
6 Petili aatangiteli lyo longela kwa mwanjaa
ywembe na aine baabile kabayogopa muno.
7 Bu'kapo lyunde ngalyaawi'ki'lya na lilobe
lyayuwanike bu'ka mulyunde lyo, “Ayu' nga
Mwana wangu' ywanimpendile, mumpi'kani
ywembe.”
8 Papalu'palu' pabalinguli ku'no na akwo,
baamwenili kai' mundu ywi'ngi' kati yabe ila
Yesu kisake.

9 Pabaabile kabaelya bu'ka kukitu'mbi', Yesu
ngaaking'indya, “Kanemummakie mundu ywoy-
woti makowe gamugabweni, mpaka Mwana wa
Mundu paalu'a yu'ka bu'ka kuuwi'li.”
10 Bai, ngabaliiya likowe lyo bene, lakini baa-
bile kabalaluyana, “Yu'ka kwa awi'li kulombolya
namani?”
11 Ngabannaluya Yesu, “Mboni balimu ba salya
babaya panga Kilisitu abile balo isa aalongolya
wi'ti' Elia?”
12 Yesu ngaayangwa, “Kakape Elia aapalikwa
buya wi'ti' li'nga bi'ka wiso makowe goti. Lakini
mwanjaa namani iandikilwe panga Mwana wa
Mundu alu'a teselwa muno no salaulilwa?
13 Lakini nimmakianga Elia ayomwike
isa, nabembe ngabampangya maakau goti
gabapalage, kati mu'lu' mwayaandikilwe kwa
ywembe.”

Yesu abi'nga moka kwa mwana (Mat 17:14-21, Luk 9:37-43)

14 Yesu, Petili, Yoani na Yakobi
pabaabuyangine bu'ka kukitu'mbi',
ngabakikolya kipi'nga kiku'lu' sa bandu. Bi'ngi'
ba balimu ba salya kabataukana na banamasi'
bi'ngi'.
15 Balu' bandu pabamweni Yesu baatisan-
gala muno, popopo ngabammutukya li'nga
kumpanga abali.
16 Ngaalaluya banamasi' bake, “Mutaukana
nabo kwa kitumbu saku'?”
17 Mundu yumo mu si'lu' kipi'nga sa bandu
ngayangwa, “Mwalimu, ninnetike mwana

wangu' kasako, aina moka gagampangiya abe bubu.
18 Kila pantangya, antu'ya pai' na kumpanga apiye matutume munkano no tauna mino, bu'kapo yi'ga yake yendang'ong'onala. Naalu'bite banamasi' bako bammi'nge moka, lakini bakombwili."
19 Yesu ngaabakia, "Mwenga mwa lubelekwo lwangali u'bi'lya! Nilu'a tama na mwenga mpaka pakubawi? Nilu'a kunkomeya mpaka pakubawi? Munnete mwinsembe pano."
20 Nabembe ngabanneta yu'lu' mwinsembe kwa Yesu. Yu'lu' moka paamweni Yesu, popopo ngannyi'ya yu'lu' mwinsembe kyundaunda, ngatu'la pai' no galabuka ku'no kapiya matutume munkano.
21 Yesu ngaalaluya tati' bake mwinsembe, "Mwana wako ngu'su'mbu' yi' intumbwi pakubawi?" Ngannyangwa, "Bu'ka kuunangu'ta wake.
22 Aywo moka akokotyage kuntu'mbu'ki'ya mumwoto au mumasi' li'nga kunnangamisa. Lakini mana kaukombwa panga kikowe sosoti, sonde utubi'ki kiya utuyangatiye."
23 Yesu ngannyangwa panga, "Kwa mwanjaa buli ubaya panga, 'Mana kaukombwa?' Goti gendawesekana kwa ywembe ywau'bi'lya."
24 Popopo, aywo tati' ywa mwinsembe ngau'bu'ya lilobe kabaya, "Nendau'bi'lya! Lakini uniyangatiye kwo kotoka u'bi'lya kwangu'."
25 Yesu pakibweni kipi'nga sa bandu kakikongolekana pamope kiyu'ngu'ya, ngankalipya yu'lu' moka kammakia, "Wenga

wa moka bubu na kiibamakutu, nikuamulisa ummu'ke na kaneunnyingi kai'!”
26 Yu'lu' moka aatikemelya, ngannyi'ya kyun-
daunda kwa makakala na kummu'ka. Yu'lu'
mwinsembe aabile kati ntwi, kwa nyo bandu
baingi ngababaya, “Ayomwike.”
27 Lakini Yesu ngankamwa luboko
kunkakatuya, naywembe ngayi'ma.
28 Bai, Yesu paayingi nnyumba, banamasi'
bake ngabannaluya pakisake, “Mwanjaa namani
twenga tukombwili kummi'nga yu'lu' moka?”
29 Naywembe ngaabakia, “Moka ywa kubinnya
awesekanali bu'ka mpaka kwo lu'ba.”

Yesu alongelya kai' bu'kana na kiwo na uyu'ki wake
(Mat 17:22-23, Luk 9:43-45)

30 Yesu na banamasi' bake ngababu'ka kwo
no yendelya na mwanja kwo pi'tya ku Galilaya.
Yesu aapaili mundu ywoywoti atange pandu
pabaabile,
31 kwa mwanjaa aai kaayi'gana banamasi' bake
kaabakia, “Mwana wa Mundu aalu'a songelwa
no kamukiyilwa kwa bandu. Nabembe baalu'a
kummulaga, lakini lisu'ba lyenetatu bu'ka waa
kwake alu'a yu'ka.”
32 Lakini banamasi' bake baatangiteli panga
saakilongei saalomboli namani, nabembe
ngabayogopa kunnaluya.

Ywaku' ywabile nku'lu'?
(Mat 18:1-5, Luk 9:46-48)

33 Bai ngabaika Kapalanaumu no bu'ka po
yingya nnyumba Yesu ngaalaluya, “Mwabile ka-
mulongelya ki'li' mundi'la?”
34 Lakini banamasi' baayangwili, kwa mwan-
jaa mundi'la baabile kabataukana panga ywaku'
mukipi'nga sabe ywabile nku'lu' muno kulikoni
boti.
35 Ngatama pai' na kwakema boti ku'mi na
abi'li', ngaabakia, “Mundu ywoywoti mana ka-
pala panga nku'lu' ywa boti, apalikwa apange
wa kuundi'la kuliko boti na apange ntumisi ywa
boti.”
36 Bu'kapo ngantola mwana nsene, ngan-
nyi'mi'ka pakatikati yabe. Ngankumbatya na
kwabakia,
37 “Mundu ywoywoti ywampokya yumo ywa
aba bana asene kwa lina lyangu' anipokya
nenga. Na ywaanipokya nenga anipokya nenga
baili, ila ampokya ata yu'lu' ywaanitumike.”

Ywangali taukana na twe abile kulwingo lwitu (Luk 9:49-50)

38 Yoani ngammakia, “Mwalimu, tumweni
mundu kabi'nga moka kwa lina lyako, na twenga
ngatunkanikiya kwa mwanjaa ywembe abileli
pamope na twenga.”
39 Yesu ngaabakia, “Kanemunkanikiye, kwa
mwanjaa ntu'pu' ywoywoti ywapanga mange-
longelo kwa lina lyangu', bu'kapo kalongela
likowe linyatau kwangu' nenga.
40 Kwa mwanjaa ywakotoka taukana na
twenga abile kasitu.
41 Kakape nimmakianga, ywoywoti ywampeya
mwenga ata kikombe sa masi' go nywa kwa

mwanjaa mwenga mwabandu ba Kilisitu kakape mundu ywo, aakosali upo yaibu'ka kwa Nnu'ngu'.”

Iku'balo
(Mat 18:6-9, Luk 17:1-2)

42 Ywoywoti ywampanga yumo ywa bana ba babaniu'bi'lya aponeye, yapanga male kwake atabilwe liwe liku'lu' lya lwaga paingo na kuntaikulya mubaali.
43 Luboko lwako mana lukupangiye uponeye, ulukate! Yapanga male kwako yingya muukoto wangayomoka ubile na luboko lumo, kulikoni baa na maboko gabi'li' no yingya mumwoto wangayomoka.
44 Pandu po, matekenya gake gawaali, wala mwoto wake uimikali.
45 Mana lugu'lu' lwako lukupangiye uponeye, ulukate! Yapanga male kwako yingya muukoto wangayomoka ubile na lugu'lu' lumo, kulikoni baa na magu'lu' gabi'li' no taikulilwa mumwoto wangayomoka.
46 Pandu po, matekenya gake gawaali, wala mwoto wake uimikali.
47 Mana liyo lyako likupangiye uponeye, uliyokwe! Yapanga male kwako yingya muukulungwa wa Nnu'ngu' ubile na liyo limo kulikoni baa na minyo gabi'li' no taikulilwa mumwoto wangayomoka.
48 Pandu po matekenya gake gawaali wala mwoto wake uimikali.
49 “Kwa mwanjaa kila mundu aatakilwa kwa mwoto.

50 Mwinyo unogite, lakini mana uobiye kilyi'lyi' sake, mwayi'ya namani li'nga uki'li'bu'ye kilyi'lyi' kai'? Mubee na mwinyo nkati yinu na mutame pamope kwa amani kila mundu na nnyine."

10

Bu'kana na talaka
(Mat 19:1-12, Luk 16:18)

1 Yesu ngabu'ka ku'lu' yenda kunkoa wa Yudea no loka liyi' lya Yordani. Na ipi'nga yambone ya bandu yaatikongolekana kai' nnu'ngi' yake, naywembe ngatumbwa kwayi'gana kati mwayobelile.
2 Bi'ngi' ba Mafalisayo ngabaisa li'nga kumpaya kwa kunnaluya, "Buli, yendayi'ki'ti'lwa nnalu'me kupeya talaka nnyumbowe?"
3 Yesu ngaayangwa, "Musa aamwamulise namani?"
4 Ngabayangwa, "Musa aayi'ki'tiye panga nnalu'me endakombwa kumwandikya nnyumbowe talaka na kummu'ya."
5 Yesu ngaabakia, "Musa aamwandiki salya yo kwa kitumbu so nonopa kwinu kwa myoyo.
6 Lakini tangu' nsimu wa Nnu'ngu' paumbike dunia, aaumbike nnalu'me na nnwawa.
7 Kwa kitumbu si', nnalu'me aalu'a kwaleka tati' bake na mau' bake no lu'mbana na nnyumbowe,
8 na abo abi'li' baapanga yi'ga yimo. Kwa nyo, baapangali abi'li' kai', ila yi'ga yimo.
9 Bai, saakilu'mbaniye Nnu'ngu', mundu kaneakilekanganiye."

10 Pabaabile nnyumba kai', banamasi' bake
ngabannaluya abali ya likowe lyo.
11 Ngaayangwa, “Mundu ywoywoti ywanneka
nnyumbowe no kobeka nnwawa ywi'ngi' apanga
ugoni.
12 Nyinyonyo na nnwawa ywanneka nsengowe
no ku'nda kwa nnalu'me ywi'ngi', apanga ugoni.”

Yesu aayalya bana anangu'ta
(Mat 19:13-15, Luk 18:15-17)

13 Bandu baabile kabannetya Yesu bana
anangu'ta li'nga aakunywe, lakini banamasi'
bake ngabaakalipya.
14 Lakini Yesu paabweni nyo, aatiusika muno,
ngaabakia, “Mwayi'ki'ti'ye bana anangu'ta
baisange kasangu', kanemwakanikiye, kwa
mwanjaa bana kati ba Ukulungwa wa Nnu'ngu'
nga wabe.
15 Kakape nimmakianga, mundu ywoywoti
ywakotoka kuuyi'ki'tya Ukulungwa wa Nnu'ngu'
kati mwana nnangu'ta, katu auyingyali uku-
lungwa wo.”
16 Bu'kapo ngaakumbatya bana balu', no bi'ka
maboko panani yabe li'nga kwayalya.

Mundu ywabile tayili
(Mat 19:16-30, Luk 18:18-30)

17 Yesu paabile kabu'ka, mundu yumo
aatikummutukya, ngakilikita nnu'ngi' yake
ngannaluya, “Mwalimu nnogau, nipange buli
li'nga niulisi ukoto wangayomoka?”
18 Yesu ngammakia, “Mbona unikema nanno-
gau? Ntu'pu' ywoywoti ywabile nnogau ila
Nnu'ngu' kisake.

19 Witangite amuli, ‘Kaneubulage, kaneupange upege, kaneupange ugoni, kaneuyibe, kaneukong'ondeli ubu'su', kaneuku'pi'ye, waisimu tati' na mau' bako.’ ”
20 Ngayangwa, “Mwalimu, amuli yoti yi' niikamwile bu'ka kuunangu'ta wangu'.”
21 Yesu nganningulya kwa kumpenda, ngammakia, “Upu'ngu'kilwe na kili'be simo. Uyende, ukapi'mi'ye kila kili'be saubile naso na mbanje ye ukaapei aki'ba, nawenga waapanga na amana kunani. Bu'kapo, uniki'ngame.”
22 Aywo mundu payu'wine nyo, ngaku'ku'li'ka muno, Ngabu'ka kanyopa kwa mwanjaa aabile na mali yambone.
23 Yesu ngalingulya lwingo lwoti na kwabakia banamasi' bake, “Mulinguli mwainonwipe kwa bababile na mali, yingya mu Ukulungwa wa Nnu'ngu'!”
24 Banamasi' baatisangala kwa mayi'gi'yo go. Lakini Yesu ngaabakia kai', “Mwabana bangu', kunonwipe muno yingya mu Ukulungwa wa Nnu'ngu'!
25 Male kwa mbu'nda pi'ta mulipoyo lya singano kulikoni mundu tayili yingya mu Ukulungwa wa Nnu'ngu'.” 26 Banamasi' bake ngabasangala muno, ngabalaluyana bene na bene, “Kwa nyo nyai lelo ywawesa kosopolelwa?”
27 Yesu ngaalingulya na kwabakia, “Likowe li' kwa mundu liwesekanali, lakini kwa Nnu'ngu' makowe goti gendawesekana.”
28 Apo Petili ngammakia, “Linga, na twenga tukilei kila kili'be kukuki'ngama wenga!”

29 Apo Yesu ngaabakia, “Kakape nimmakianga,
mundu ywaileka nyumba yake, mwasawe,
nnu'mbu'we, mau', tati', bana au migunda kwa
kitumbu sangu' na kwa abali inannoga,
30 aali'pi'lwa mala mya kwa nsimu wa
nambi'yambi'. Aapokya nyumba na alongo,
mau' na tati', bana na migunda pamope na
ngu'su'mbu'. Na nsimu wawaaisa aalu'a pokya
ukoto wangayomoka.
31 Lakini baingi bababile alongoi baalu'a ba
kuundi'la, na ba kuundi'la baalu'a ba alongoi.”

Yesu alongela pampanda patatu bu'kana na kiwo na uyu'ki wake
(Mat 20:17-19, Luk 18:31-34)

32 Pabaabile mundi'la kabayenda Yelusalemu
Yesu aatilongolya. Banamasi' bake baatisan-
gala muno, na bandu babaabile kabaaki'ngama
ngabayogopa. Yesu ngaatola kai' banamasi'
bake ku'mi na abi'li' pambwega na kwabakia
gagaalu'a kumpitya.
33 Ngabaya, “Twendau'bu'ka yenda
Yelusalemu, na Mwana wa Mundu aalu'a
kamukiyilwa kwa api'ndo ba dini na balimu
ba salya. Bembe baalu'a kumuukumu kiwo na
kunkamukiya kwa bandu bangali Ayahudi,
34 abo baalu'a kunsalanga na kummunia
mmata, baalu'a kunku'mbwa na kummulaga.
Bu'kapo lisu'ba lyenetatu, aalu'a yu'ka.”

Lu'ba kwa Yakobi na Yoani
(Mat 20:20-28)

35 Yakobi na Yoani, bana ba Zebedayo, baannyendeli Yesu na kummakia, “Mwalimu, tupala utupangi sosoti satwakulu'ba.”
36 Yesu ngaalaluya, “Mupala nimpangyange ki'li'?”
37 Ngabammakia, “Utuyi'ki'ti'ye tama yumo kummalyo na ywi'ngi' kunki'ya muutukupu wako.”
38 Lakini Yesu ngaabakia, “Mwenga mutangiteli samukilu'ba. Buli, mwendakombwa nywelya nnobo wa ngu'su'mbu' wanaalu'a nywelya nenga, au batisilwa ubatiso wa kiwo wanaalu'a batisilwa nenga?”
39 Ngabannyangwa, “Twendakombwa.” Yesu ngaabakia, “Nnobo waninywelya mwaunywelya na ubatiso wanibatisilwa mwaabatisilwa,
40 lakini tama lwingo lwa mmalyo au lwa nki'ya alyo lyengo lyangu' nengali kumpeyanga. Lipala li'no Nnu'ngu' alu'a kwapeya balu' bababi'kilwe wisowiso.”
41 Balu' banamasi' bi'ngi' ku'mi pabayu'wine go, ngabatumbwa kwausikya Yakobi na Yoani.
42 Kwa nyo Yesu ngaakema banamasi' bake pamope na kwabakia, “Mutangite panga, ayi'mi'li'ki ba bandu bangali Ayahudi batawala bandu babe kwa ukali', na api'ndo babe baatumya kinyatau.
43 Lakini kwinu mwenga kaneibe nyo. Ila ywoywoti ywapala panga nku'lu' mukipi'nga sinu aapalikwa ba ntumisi winu,
44 na ywoywoti ywapala panga nnongoi apalikwa ba mmanda ywa boti.
45 Kwa mwanjaa Mwana wa Mundu aaisili

li'nga tumikilwa, ila tumikia na kuupiya bwu'mi wake ube mali'po ga kwakombwa bandu baingi li'nga bakosopolelwe.”

Yesu antepwa Batolomayo mbulibuli (Mat 20:29-34, Luk 18:35-43)

46 Bu'kapo ngabaika Yeliko. Yesu paabile kabu'ka pakilambo so na banamasi' bake pamope na kipi'nga kiku'lu' sa bandu, mbulibuli yumo lina lyake Batimayo, mwana wa Timayo, aabile atami mbwega ya ndi'la kalu'ba yangatiyilwa.
47 Paayu'wine panga Yesu ywa ku Nasaleti aabile kapi'ta, ngatumbwa u'bu'ya lilobe kabaya, “Yesu, Mwana wa Daudi, unibi'ki kiya!”
48 Bandu baingi ngabankalipya kwa kummakia atame liki, lakini ywembe ngau'bu'ya lilobe kai' kwa makakala kabaya, “Yesu, Mwana wa Daudi, unibi'ki kiya!”

49 Yesu ngayi'ma no baya, “Munkeme aise pano.” Bai ngabankema yu'lu' mbulibuli, ngabammakia, “Ube na mwoyo nku'lu'! Ukatuke, endakukema.”
50 Ngataikwa nganju yake no yi'ma kiyu'ngu'ya, na kunnyendelya Yesu.

51 Yesu ngannaluya, “Upala nikupangi ki'li'?” Yu'lu' mbulibuli ngayangwa, “Mwalimu, mbala lola.”

52 Yesu ngammakia, “Uyende, imani yako ikutepwile.” Popopo aakombwi lola, ngaanki'ngama Yesu kundi'la.

11

Yesu ayingya Yelusalemu kwa kunkwi'ndilya (Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yoa 12:12-19)

1 Yesu na banamasi' bake pabaabile
kabaegelya ku Yelusalemu lwingo lwa kilambo
sa Bethfage na Betania, papipi na Kitu'mbi' sa
Minjaituni, Yesu aatumike banamasi' bake abi'li',
2 ngaabakia, “Muyende pakilambo sakibile
nnu'ngi' yinu. Pamutumbwa yingya bai, mukam-
mona mwana mbu'nda atabilwe, na anakolelel-
wali na mundu. Mukamundwe, munnete pano.
3 Manaitei mundu ywoywoti kannaluya
panga, ‘Mboni mupanga nnya?’ Mummakie
panga, ‘Bwana endakumpala na aasi'yali
kunki'li'bu'ya.’ ”
4 Bai, pabayi'i ngabammona mwana mbu'nda,
ywatabilwe mbwega ya simbasimba panja ya
nniango, ngabamundwa.
5 Pabaabile kabamundwa, bandu babaayi'mi
papipi nabo baatikwalaluya, “Mupanga namani?
Mwanjaa namani mumundwa mwana mbu'nda
yu'?”
6 Banamasi' ngabayangwa kati mu'lu'
mwabaabakiyilwe na Yesu, nabembe ngabaaleka
bayende.
7 Bu'kapo, ngabampelekya Yesu yu'lu' mwana
mbu'nda no tandika magu'bo gabe panani yake
li'nga Yesu atame.
8 Bandu baingi baatandike magu'bo gabe
mundi'la, na bi'ngi' baatandike ndambi' ya
mikongo yabakatike mumigunda yabe.

9 Bandu boti babaalongoli nnu'ngi' ya Yesu
na babaabile nsu'gu' yake baau'bwiye malobe
gabe kababaya, “Nnu'ngu' alumbilwe! Ayaliwite
ywembe ywaisa kwa lina lya Bwana!
10 Uyaliwite ukulungwa wawisa wa au'ku' bitu
Daudi! Nnu'ngu' wa kunani alumbilwe!”
11 Yesu aayingi pakilambo sa Yelusalemu, aayi'i
ntawalia mpaka munyumba ya Nnu'ngu' na kuk-
ilinga wisowiso kila kili'be. Lakini kwa mwanjaa
yaai kitamwiyo, ngayenda Betania pamope na
balu' ku'mi na abi'li'.

Yesu aukosya lasi ntini
(Mat 21:18-19)

12 Pammalau' yake pabaabile kabauma Beta-
nia, Yesu yamminyike njala.
13 Bai, ngaubona nkongo wa ntini wene
maakapi maingi kwa kuutalu. Ngauegelya li'nga
aulinge, pi'ngi' kunani yake awesa pata litunda.
Lakini paikite papipi nawo, aakibwenili kili'be
ila maakapi sika, kwa mwanjaa nsimu wo waai
wo pambikali.
14 Kwa nyo, Yesu ngaukosya lasi nkongo
wu'lu' kaubakia, “Tumbulya nambi'yambi' ata
milele, mundu kanealye litunda kai' bu'ka ku-
nani yako.” Paabile kalongela go, banamasi'
bake bai kabayu'wa.

Yesu ayingya muluwa lwa nyumba ya Nnu'ngu'
(Mat 21:12-17, Luk 19:45-48, Yoa 2:13-22)

15 Bu'kapo, ngabaika ku Yelusalemu. Yesu
paayingi muluwa lwa nyumba ya Nnu'ngu', nga-
tumbwa kwabi'nganga bandu babasulusage na
babapi'mage ili'be muluwa lwo. Aapi'li'ngwi

mamesa ga balu' babati'kwanage mbanje na iti'gu' ya asulusi ba ngunda.
16 Kai', annyi'ki'tiyeli mundu ywoywoti pi'ta
apu'twile kigombo so sulusa paluwa lwa nyumba
ya Nnu'ngu'.
17 Bu'kapo ngaayi'gana mayi'gi'yo gano,
“Iandikilweli mu Mayi'gi'yo Mapeleteu panga,
‘Nyumba ya Nnu'ngu' yaakemelwa nyumba yo
salilya kwa bandu ba mataipwa goti?’ Lakini
mwenga mwiyu'yite mbango ya apokonyoli!”
18 Api'ndo ba dini na balimu ba salya
pabayu'wine go, baatumbwi pala ndi'la ya
kummulaga, lakini bannyogopage kwa mwan-
jaa kipi'nga soti sa bandu kisangalage mu'lu'
mwaayi'ganage.
19 Payikite kitamwiyo, Yesu na banamasi' bake
ngababu'ka pakilambo si'lu'.

Liyi'gano bu'kana na ntini wauyu'mi (Mat 21:20-22)

20 Pammalau' yake kindai' pabaabile kabapi'ta,
baaubweni wu'lu' nkongo wa ntini uyu'mite woti
ata ngi'ga yake.
21 Petili aaku'mbu'ki makowe gagaalongolile
na ngammakia Yesu, “Mwalimu, uulinge wu'lu'
nkongo wa ntini wawaaukosi lasi, uyu'mi.”
22 Yesu ngaabakia banamasi' bake, “Mupa-
likwa mumwu'bi'li Nnu'ngu'.
23 Kakape nimmakianga, mundu ywoywoti
mana alongei kwo u'bi'lya na pangali kyukala
pamwoyo wake, kakibakia kitu'mbi' si' kiyokoke
pakibile kikatu'le mubaali, kakape ilu'a pangika.

24 Kwa nyo nendakummakia, gogoti gamu-
galu'ba kamusali, muu'bi'li panga mwenda-
gapokya, ago gaalu'a panga ginu.
25 Na pamuyi'ma salya, mana mubile na
mayu'mano na mundu ywi'ngi', munsami, li'nga
Tati' binu bababile kunani bansami mwenga
makosa ginu nyinyonyo.”
26 Lakini mwenga mana mukani kwasamya
bi'ngi' makosa gabe, Tati' binu ba kunani
bansamyali mwenga makosa ginu nyinyonyo.

Makowe bu'kana na utawala wa Yesu (Mat 21:23-27, Luk 20:1-18)

27 Bai, Yesu na banamasi' bake ngabaika kai'
Yelusalemu. Yesu paabile katyanga muluwa lwa
nyumba ya Nnu'ngu', api'ndo ba dini, balimu
ba salya na ayi'mi'li'ki ba bandu baatikunnyen-
delya.
28 Ngabannaluya, “Upanga makowe ga kwa
utawala gani? Na nyai ywakupei utawala wu'?”
29 Yesu ngaabakia, “Nilu'a kunnaluya liswali
limo, mana muniyangwile, nenga nilu'a kum-
makia kwa utawala gani nipanga makowe ga.
30 Yoani Ywabatisage aapatike utawala wo
batisa bu'ka kwa nyai? Kwa Nnu'ngu' au kwa
bandu? Muniyangwe.”
31 Nabembe ngabatumbwa laluyana bene na
bene kababaya, “Mana tuyangwi panga utawala
wake waabu'i kwa Nnu'ngu', aatulaluya, ‘Kwa
kitumbu saku' mukotwike kumwu'bi'lya?’
32 Kai', tuwesali baya waaumi kwa bandu.”
(Baayogwipe kipi'nga sa bandu, kwa mwanjaa

boti baau'bi'lile panga Yoani kakape aai nnondoli ywa Nnu'ngu'.)
33 Bai, ngabannyangwa Yesu, “Tutangiteli.” Nembe ngaabakia, “Nanenga nimmakiangali panga nipanga ga kwa utawala waku'.”

12

Lukongo lwa nng'unda wa minjabibu na ali'mi (Mat 21:33-46, Luk 20:9-19)

1 Bu'kapo, Yesu aatumbwi longela makowe ga kwa balu' api'ndo kwo tumya ngongo, “Mundu yumo aapandike minjabibu munng'unda wake na auti'li'ti'kiye lubi'go. Pakati yake aatengenise pandu po komangya minjabibu li'nga ipiye divai, na aasengite kisewe. Bu'kapo, ngaakolisa nng'unda wo kwa ali'mi no yabwa mwanja wa kunni'ma wi'ngi'. 2 Masu'ba go una pagatimile, ngantuma mpangakasi wake yumo kwa balu' ali'mi li'nga bampei iku'ta ya mauno gake.
3 Lakini balu' ali'mi ngabammoywa mpangakasi yu'lu', kunku'mbwa na kunki'li'bu'ya pangali kumpeya kikowe sosoti.
4 Yu'lu' mwene nng'unda ngantuma kai' mpangakasi ywi'ngi'. Yu'lu' nembe ngabanku'mbwa, ngabannumiya muntwe na kumpangya makowe malau muno.
5 Mwene nng'unda antumike kai' mpangakasi ywi'ngi', balu' ali'mi ngabammulaga. Bu'kapo ngaatuma bi'ngi' baingi, lakini balu' ali'mi baatikwalumiya na bi'ngi' kwabulaga.
6 Mwene nng'unda aaigali na mundu yumo bai, naywembe aai mwana wake ywampendile.

Kuundi'la ngantuma kwa balu' ali'mi kabaya,
‘Nitangite panga balu'a kumwisimu mwana wangu'.’
7 Lakini balu' ali'mi pabamweni kaisa,
ngababakiyana, ‘Ayu' nga ywalu'a lisi nng'unda wu'.
Bai, tummulage na nng'unda wu' upange witu.’
8 Bai, ngabammoywa yu'lu' mwana na kummulaga, ntwi wake bautaikuli panja ya nng'unda wa minjabibu.”
9 Bu'kapo Yesu ngaalaluya, “Bai, yu'lu' mwene nng'unda wa minjabibu alu'a panga buli?
Ywembe alu'a isa na kwabulaga balu' ali'mi.
Bu'kapo, alu'a kwakolisa nng'unda wu'lu' ali'mi bi'ngi'.
10 Buli, munasomali Maandiko Mapeleteu gagabaya,
‘Liwe lyabalikani asengi,
nambi'yambi' lipangike liwe liku'lu' lya pakitumembe.
11 Likowe li' libu'i kwa Bwana,
nalyembe lya ayabu muno kasitu.’ ”
12 Bai, abo api'ndo baapalike ndi'la ya kummoywa Yesu, kwa mwanjaa baatangite panga ngongo yo aalongelyage bembe.
Lakini kwa kitumbu sa kukiyogopa kipi'nga sa bandu, ngabakotoka no bu'ka.

Li'pa koli kwa Kaisali
(Mat 22:15-22, Luk 20:20-26)

13 Bai, bi'ngi' ba Mafalisayo na bandu ba kipi'nga sa Helode baatumilwe bampi'ndi'ke Yesu kwo pi'tya milongelo yake.

14 Baatikunyendelya na kunnaluya, “Mwalimu,
tutangite panga wenga wa mundu wa ukakape.
Kai', unnyogopali mundu kwa mwanjaa, uyi'me
wa mundu kili'be lili kasako, lakini uyi'gana
ndi'la ya Nnu'ngu' kwa ukakape. Tubakiye,
panga salya ya Musa yendatuyi'ki'ti'ya li'pa koli
kwa Kaisali, nkulungwa wa Roma, au lili? Tupa-
likwa tuli'pe au lili?”
15 Lakini kwa mwanjaa aatangite panga bandu
balu' anapiki, ngaabakia, “Mwanjaa namani
munipi'ndi'ka? Munileti lwela lumo pano li'nga
nilulinge.”
16 Ngabannetya lu'lu' lwela. Nembe
ngaalaluya, “Kuminyo ku' na lina li'
lyaliandikilwe, lya nyai?” Ngabannyangwa,
“Kaisali.”
17 Bai, Yesu ngaabakia, “Ga Kaisali mumpei
Kaisali na ga Nnu'ngu' mumpei Nnu'ngu'.” Boti
baatisangala muno.

Likowe bu'kana na uyu'ki
(Mat 22:23-33, Luk 20:27-40)

18 Bu'kapo, Masadukayo, balu' babakana
u'bi'lya panga kubile na lisu'ba lyo yu'yi'lwa kwa
awi'li, ngabamwisilya Yesu na kunnaluya,
19 “Mwalimu, Musa aatuandiki panga mundu
ywakobike mana awile pangali papa mwana,
ipalikwa nnongowe ankobeke aywo nnwawa
nng'wi'li'kwa li'nga ampapi nnongowe bana.
20 Bai, kwabile na alongo saba, aywo mmele
aakobike nnwawa lakini yu'lu' nnalu'me awile
pangali papa mwana.

21 Ywenebi'li' ngankobeka yu'lu' nnwawa,
nembe ngawaa kai' pangali papa mwana.
Ngaipanga nyinyo kai' kwa nnongo ywenetatu.
22 Na boti saba bankobike nnwawa yu'lu' bu'ka
po waa ywi'ngi', lakini baawile pangali papa
bana. Kuundi'la, yu'lu' nnwawa nembe ngawaa.
23 Bai, lisu'ba lyo yu'yi'lwa babawile, ywembe
aapanga nnyumbo wa nyai, kwa mwanjaa
aakobekilwe na balu' alongo boti saba?”
24 Yesu aatikwayangwa, “Mwobite kwa
kitumbu so kotoka tanga mwagaandikilwe
Mayi'gi'yo Mapeleteu na makakala ga Nnu'ngu'.
25 Kwa mwanjaa awi'li pabaalu'a yu'ka
baakobekali wala baaku'ndali, kati mwababile
malaika ba kunani.
26 No bu'kana na uyu'ki wa babawile,
munasomali mukitabu sa salya ya Musa
galu' maandiko gagalongelya bu'kana na
si'lu' kiwi'mbi' sasaayakite mwoto? Nnu'ngu'
ammakie Musa, ‘Nenga na Nnu'ngu' wa Bulaimu,
Nnu'ngu' wa Isaki, na Nnu'ngu' wa Yakobi.’
27 Ywembe Nnu'ngu' ywa bandu babawile lili,
ywembe Nnu'ngu' wa bandu akoto. Mwenga
mutioba muno.”

Amuli ngu'lu'
(Mat 22:34-40, Luk 10:25-28)

28 Palu' Yesu pataukanage na Masadukayo,
kwabile na mwalimu yumo ywa salya ya Musa,
ywembe aatangite panga Yesu aayangwi wiso.
Bai, aatikumwegelya na kunnaluya, “Amuli
yaku' yaibile ngu'lu' pi'ta yoti?”

29 Yesu aatiyangwa, “Amuli ngu'lu' nga yi'no,
‘Upi'kani wenga wa Isilaili, Bwana Nnu'ngu' witu
nga Bwana yumo bai.
30 Umpende Bwana Nnu'ngu' wako kwa
mwoyo wako woti, kwa loo yako yoti, kwa
malango gako goti na kwa makakala gako goti.’
31 Na amuli yenebi'li' nga yi'no, ‘Umpende
ywa papipi yako kati mwawipenda wamwene.’
Ntu'pu' amuli yi'ngi' ngu'lu' kulikoni yi'no ibi'li'.”
32 Yu'lu' mwalimu ywa salya ya Musa ngam-
makia Yesu, “Ulongei wiso Mwalimu, panga
Nnu'ngu' yumo kisake, wala ntu'pu' Nnu'ngu'
ywi'ngi' ila ywembe.
33 Na mundu apalikwa kumpenda Nnu'ngu'
kwa mwoyo wake woti, kwa malango gake goti
na kwa makakala gake goti. Nembe apalikwa
kumpenda ywa papipi kati mu'lu' mwaipenda
mwene. Makowe go gangama muno kulikoni
salaka ya nyama yo langamisa pamwoto, na
salaka yi'ngi' yoti.”
34 Nembe Yesu pamweni aywo mundu ayangwi
kwa malango, ngammakia, “Wenga ubileli ku-
utalu no yingya muukulungwa wa Nnu'ngu'.”
Payomwi longela go, ntu'pu' mundu ywalowite
kunnaluya kai' Yesu likowe lyolyoti.

Likowe bu'kana na Kilisitu
(Mat 22:41-46, Luk 20:41-44)

35 Yesu paabile kayi'gana muluwa lwa nyumba
ya Nnu'ngu', aatilaluya, “Mboni balimu ba salya
ya Musa babaya panga Kilisitu mwana wa
Daudi?”
36 Daudi mwene kalongoyelwa na Loo Mpele-
teu aatibaya,

‘Bwana Nnu'ngu' ammakie bwana wangu',
Utame kummalyo gangu',
mpaka panaalu'a kwabi'ka andumu bako pai' ya
magu'lu' gako.’

37 “Daudi mwene ankema Kilisitu ‘Bwana.’
Kwa nyo, Kilisitu apangali mwana wake bai, ila
Bwana wake kai'.” Si'lu' kipi'nga sa bandu saai
kakimpi'kania kwo napusika.

Yesu aaking'indya bandu bu'kana na balimu ba salya
(Mat 23:1-36, Luk 20:45-47)

38 Mumayi'gano gake aatikwabakia,
“Mwili'ndi'le bu'kana na balimu ba salya ya
Musa, bembe bapenda tyanga bawati makanju
malaso, no penda pangilwa abali na bandu kwa
isima mumasoko.
39 Kai', bembe bapendi tama muiti'gu' ya
nnu'ngi' mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu' no
penda isimilwa muiyambo.
40 Bapokonywa mali ya alwawa awi'li'ka no
salya sala ndaso li'nga bayu'wanike na bandu.
Kwa kitumbu si', balu'a ukumilwa munomuno.”

Salaka ya nnwawa nng'wi'li'kwa
(Luk 21:1-4)

41 Yesu aatami papipi na lisanduku lya amana
ya nyumba ya Nnu'ngu', kaalingulya bandu
mwabayi'ya mbanje nkati ya lisanduku li'lu'.
Matayili baingi baayi'i mbanje yambone nkati ya
lisanduku.
42 Aaisi nnwawa yumo nng'wi'li'kwa nki'ba,
ngapiya ela ibi'li' bai.

43 Bai, Yesu aakemite banamasi' bake na
kwabakia, “Kakape nimmakianga, ayu' nnwawa
nng'wi'li'kwa nki'ba, apiyite mbanje yambone
muno kulikoni boti babaayi'ile nkati ya lisan-
duku lya salaka.
44 Kwa mwanjaa bi'ngi' baabawi bu'ka mum-
banje yababile nayo, lakini ywembe kwa uki'ba
wabile nawo, aapiyite ili'be yoti yabile nayo
mumaisa gake.”

13

Yesu alongelya bu'kana no bomolelwa kwa nyumba ya Nnu'ngu'
(Mat 24:1-2, Luk 21:5-6)

1 Yesu paabile kapita bu'ka muluwa lwa
nyumba ya Nnu'ngu', yumo ywa banamasi'
bake ngammakia, “Mwalimu, lingulya maliwe ga
mwagagolwike na mayumba ga maku'lu'!”
2 Yesu aatiyangwa, “Mwendagabona mayumba
ga maku'lu'? Lyaigalali ata liwe limo panani ya
liwe li'ngi', goti gabomwanilwa.”

Tabu na ngu'su'mbu'
(Mat 24:3-14, Luk 21:7-19)

3 Yesu paabile atami pa Kitu'mbi' sa Min-
jaituni kalingulya ku nyumba ya Nnu'ngu',
Petili, Yakobi, Yoani na Andelea ngabannaluya
pakiyi'ki'ya,
4 “Tulu'ba utubakiye makowe ga gaugabaite
gaapangika pakubawi? Na ki'li' gani sasalu'a
kutulaya twenga tutange panga makowe go
gapalapitya?”

5 Yesu ngaabakia, “Mulinguli wiso, mwakane
kongelwa na mundu.
6 Bandu baingi baaisa kwa lina lyangu'
kababaya panga, ‘Nenga ngana Kilisitu’, na abo
baalu'a kwakonga baingi.
7 Pamwayu'wa makowe ga ngondo na
mayu'yu'to gake kanemwayogope. Makowe
go gapalikwa gapiti wi'ti', lakini kuundi'la yene
kunaikali.
8 Kwa mwanjaa nni'ma waayu'mana na nni'ma
wi'ngi', na ukulungwa waayu'mana na uku-
lungwa wi'ngi'. Kwalu'a ba na nnendemo wa
nni'ma mumatapo mbali'mbali', kai' kwalu'a ba
na njala ngu'lu'. Na aga goti gaalu'a panga kati
mwalupanga lwu'ngu' lwo papa mwana.”
9 “Lakini mwenga mwilinge, kwa mwan-
jaa bandu baalu'a kumpeleka kumankama
na kunku'mbwa mumayumba ga kunnu'ba
Nnu'ngu'. Mwapelekelwa kwa atawala na
akulungwa kwa kitumbu sangu' li'nga mu-
nikong'ondeli kwabe.
10 Ipalikwa abali inannoga ialilwe wi'ti' kwa
bandu ba kila nni'ma.
11 Na pamwalu'a boyolelwa no sitakilwa,
kanemwaauke kwo wasa galu' gamwalu'a
yangwa, mwenga mwalongele likowe lyolyoti
lyamwapeyelwa papalu'palu'. Kwa mwanjaa
mwalongelali mwenga, ila aalongela Loo
Mpeleteu.
12 Nnongo aansongya nnongowe li'nga abulag-
ilwe, na tati' kunsongya mwana wake, nabembe
bana baalu'a kwagalambukya abelei babe li'nga
babulagilwe.

13 Na bandu boti baalu'a kunsukwa kwa kitumbu sa lina lyangu', lakini ywaalu'a komeya mpaka kuundi'la aalu'a kosopolelwa.

Siki ngu'lu'
(Mat 24:15-28, Luk 21:20-24)

14 “Lakini pamwakibona kili'be sakisukwa Nnu'ngu' na sakileta usapu kiyi'mi'kilwe pandu papeleteu (ywasoma atange), apo babaalu'a ba ku Yudea baabutuki muitu'mbi'.
15 Ywabile panani ya mwagala wa nyumba, kaneauluke yingya nnyumba yendatola kili'be.
16 Na ywabile kunng'unda kaneagalambuke tola likoti lyake, ila apalikwa atile.
17 Bakibona alwawa atopelwe na babayongeya bana masu'ba go!
18 Munnu'be Nnu'ngu' li'nga makowe go gaakane pitya nsimu wa kyuku.
19 Kwa mwanjaa masu'ba go gaapanga ga siki ngu'lu', siki kati yo inapityali apo nsu'gu' tangu' Nnu'ngu' paumbite dunia mpaka li'no, na yapityali kai' katu.
20 Ikapangage Bwana akotwike pu'ngu'ya masu'ba go, ntu'pu' ata mundu yumo ywapele kosopolelwa. Lakini kwa kitumbu sa balu' babasaulilwe na Nnu'ngu', masu'ba go gapu'ngu'yilwe.
21 “Nsimu wo manaitei mundu kammakia, ‘Lingulya, Kilisitu abile pano’ au ‘Abile palu’’, kanemwau'bi'li.
22 Kwa mwanjaa baapitya ‘Kikilisitu’ ba ubu'su' pamope na alondoli ba ubu'su', nabembe baalaya myanju na mangelongelo li'nga

baakonge bandu, kai' mana iwesekine ata balu' babasaulilwe na Nnu'ngu'.
23 Lakini mwenga mwili'ndi'le, nenga nim-
makie makowe goti gabile balo ganapityali.

Isa kwa Mwana wa Mundu
(Mat 24:29-31, Luk 21:25-28)

24 “Bu'ka pa siki ya masu'ba galu', lisu'ba
lyabaa mulubi'ndu' na mwei wapiyali bweya
wake.
25 Ndondwa yalu'a tu'mbu'ka bu'ka kumaunde,
makakala go goti ga kunani gaalu'a kunyan-
gunya.
26 Apo nga pabammona Mwana wa Mundu
kaisa bu'ka kumaunde kwa makakala maku'lu'
na utukupu.
27 Nembe aatuma malaika bake li'nga
baakongwe baasawile bu'ka mumbande yoti
nsese ya dunia, bu'ka kila pandu pa dunia,
mpaka kuundi'la ya kunani.

Mayi'gano ga nkongo wa ntini
(Mat 24:32-35, Luk 21:29-33)

28 “Kwa nkongo wa ntini mwiyi'gane lukongo
lu'no, palu' ndambi' yake paitumbwa ipuka no
piya maakapi, mutangite panga nsimu wo li'ma
wendaegelya.
29 Namwenga nyinyonyo, pamugabona
makowe go kagatumbwa pangika, mutange
panga Mwana wa Mundu abile papipi na niango.
30 Kakape nimmakianga, lubelekwo lu'no
lwaalu'a pi'tali pangali pitya makowe ago goti.
31 Kunani na padunia kwalu'a pi'ta lakini
mayi'gi'yo gangu' katu gaapi'tali.

Ntu'pu' ywatangite lisu'ba wala saa
(Mat 24:36-44)

32 “Lakini bu'kana na lisu'ba au saa yi'lu', ntu'pu' mundu ywatangite ata malaika ba kunani wala Mwana, ila Tati' kisabe bai.
33 Mwili'ndi'le, mukeleke, kwa mwanjaa mutangiteli nsimu wo pawatimya.
34 Yalu'a panga kati mundu ywayabwa mwanja na kwalekya apangakasi bake bayi'mi'like, kila mundu na lyengo lyake, na kummakia nni'ndi'li wa nniango abe minyo.
35 Mukeleke, kwa mwanjaa mutangiteli mwene nyumba alu'a buya pakubawi, pi'ngi' iwesa panga kitamwiyo, meku, bulabula au kindai'.
36 Mwili'ndi'le, mana aaisa kwa kimuimu aakane kunkolya mugonjike lugono.
37 Makowe ganimmakia mwenga, nabakia boti. Mwili'ndi'le!”

14

Ndi'la ya kummulaga Yesu
(Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yoa 11:45-53)

1 Gaaigali masu'ba gabi'li' bai ika kusi'li'ku'si'li'ku' ya Pasika na ya Makati Gangalu'la, api'ndo ba dini na balimu ba salya ya Musa bapalage ndi'la ya kummoywa Yesu kwa kinunu na kummulaga.
2 Kwa mwanjaa baabaite, “Kanetupange likowe li' pa si'li'ku'si'li'ku', bandu baakane panga puyo.”

Yesu apakayilwa mauta ganannungya
(Mat 26:6-13, Yoa 12:1-8)

3 Yesu aabile Betania munyumba ya Simoni
ywaabile na matana patumbu. Pabaabile ka-
balya, nnwawa yumo aayingi nnyumba. Abile
na supa ya liwe yaibile na mauta ganannungya
gene bei ngu'lu'. Bu'kapo ngati'kwana nkano wa
yi'lu' supa no u'lu'ki'ya mauta go panani ya ntwe
wa Yesu.
4 Bi'ngi' ba bandu babaabile palu' baatiusika
muno kwa galu' gaagapangite yu'lu' nnwawa no
bakiyana, “Kwa mwanjaa namani nyamana mali
kati yi'?
5 Mauta ga galu'e pi'mi'yi'lwa kwa ela yam-
bone yo kombwa kwapeya masikini.” Ngabam-
mendya aywo nnwawa kwa nyongo.

6 Lakini Yesu ngaabakia, “Mboni
mwendakumwauya ayu' nnwawa? Munneke!
Ywembe anipangi likowe linannoga muno.
7 Kwa mwanjaa masikini mwalu'a baa pamope
nabo masu'ba goti, kila pamupala kwapeya
mwendakwapeya, lakini nenga nalu'a baali
pamope na mwenga masu'ba goti.
8 Ayu' nnwawa anipangi li'lu' lyaliwesite,
aniu'lu'kiye mauta ganannungya li'nga kunibi'ka
wiso kwo sikilwa kwangu'.
9 Kakape nimmakianga, kwa ngu'mbu'ku'mbu'
ya nnwawa yu', likowe lyalipangite lyabayilwa
kila pandu paialilwa abali inannoga mudunia
yoti.”

Yuda ayi'ki'tya kunsongya Yesu (Mat 26:14-16, Luk 22:3-6)

10 Yuda Isikalioti, yumo ywa balu' banamasi'
ku'mi na abi'li', aayi'i kwa api'ndo ba dini li'nga
kunsongya Yesu kwabe.
11 Pabapatike abali yi'lu' baatipulaika muno,
nabembe ngabayi'ki'tyana nakwe kumpeya
mbanje. Bu'kapo, Yuda ngatumbwa pala lipala
linannoga lya kunsongya Yesu.

Kwibi'ka wiso Pasika
(Mat 26:17-25, Luk 22:7-14, 21-23, Yoa 13:21-30)

12 Lisu'ba lyo yingilya kalamu ya si'li'ku'si'li'ku'
ya Makati Gangalu'la, napo nga pabasinjike
mwana ngondolo wa Pasika, banamasi' ba
Yesu baatikunnaluya, “Upala tuyende kwaku'
tukakubi'ki wiso kalamu ya Pasika?”
13 Bai, Yesu aatumike abi'li' ba banamasi'
bake kaabakia, “Muyende kumisengo, akwo
mukankolya nnalu'me yumo apu'twi kibi'ga sa
masi'. Mukammi'ngi'ye,
14 mpaka panyumba yaalu'a yingya, mukam-
makie mwene nyumba, ‘Mwalimu alaluya panga
sumba sake so li'lya kalamu ya Pasika ywembe
na banamasi' bake saku?’
15 Naywembe aalu'a kunnangya sumba kiku'lu'
kugolopwa sakibi'kilwe wiso no nemekelwa, na
mwenga mukabi'ke wiso ilyo.”
16 Banamasi' ngababu'ka yenda kumisengo,
ngabakikolya kila kili'be kibile kati mu'lu'
mwababakiyilwe na Yesu. Nabembe ngababi'ka
wiso kalamu ya Pasika.
17 Pakiikite kitamwiyo, Yesu na banamasi' bake
ku'mi na abi'li' ngabaika pa yi'lu' nyumba.

18 Nabembe pabaabile pakitamo so lya, Yesu
aatibaya, “Kakape nimmakianga, yumo pakati
yinu alu'a nisongya.”
19 Apo banamasi' bake baatumbwi nyopa ka-
balaluyana bene na bene, “Buli, iwesapanga
nenga?”
20 Yesu ngaayangwa, “Yumo pakati yinu
mwenga ku'mi na abi'li', yu'lu' ywasuyite likati
pamope nanenga mukibakuli.
21 Kwa mwanjaa Mwana wa Mundu endawaa
kati mu'lu' Maandiko Mapeleteu mwagabaya
kwo bu'kana na ywembe, lakini akibona mundu
yu'lu' ywansongya! Ilu'e panga nantali kwake
akakotoka belekwa.”

Kalamu ya Bwana
(Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kol 11:23-25)

22 Pabaabile kabalya, Yesu aatweti likati nga-
sukulu Nnu'ngu', bu'kapo aatikulimetwana na
kwapeya banamasi' bake kaabakia, “Mutole mu-
lye, yi'no nga yi'ga yangu'.”
23 Bu'kapo, aatweti nnobo wa divai, ngan-
sukulu Nnu'ngu' na kwapeya, boti ngabanywelya
munnobo wo.
24 Yesu ngaabakia, “Yi'no nga myai yangu' ya
lilagano lya Nnu'ngu' yaiyitanika kwa kitumbu
sa baingi.
25 Kakape nimmakianga, tumbulya
nambi'yambi' nanywali kai' divai ya njabibu
mpaka lisu'ba li'lu' lya Ukulungwa wa Nnu'ngu'
panainywa yayambi'.”
26 Nabembe pabayomwi yi'mba mwambo,
ngababu'ka yenda ku Kitu'mbi' sa Minjaituni.

Yesu alondwa panga Petili aalu'a kunkana (Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yoa 13:36-38)

27 Yesu ngaabakia, “Mwenga mwaboti
mwanileka, kwa mwanjaa iandikilwe mu
Maandiko Mapeleteu,
‘Naalu'a kummulaga nsungi,
na ngondolo boti baalu'a talanganika.’
28 Lakini bu'ka pauyu'ki wangu', naalu'a kunnon-
golya yenda ku Galilaya.”
29 Petili ngammakia, “Ata manaitei boti
baakuleka, nenga nakuleka lili.”
30 Yesu ngammakia, “Kakape nikubakia, kilo
si'no sa li'no njogolo abile balo bi'ka pabi'li',
wanikana mala itatu.”
31 Lakini Petili ngakong'ondelya baya, “Ata man-
aitei waa pamope nawenga, katu nakukanali.”
Na balu' bi'ngi' boti ngababaya nyinyonyo.

Yesu asali kukyati' sa Getisemani (Mat 26:35-46, Luk 22:39-46)

32 Ngabaika pakyati' sakikemelwa Getisemani,
Yesu ngaabakia banamasi' bake, “Mutame pano
munili'nde, nenga nendasali.”
33 Bu'kapo ngantola Petili, Yakobi na Yoani, no
tumbwa nyopa no auka.
34 Ngaabakia, “Mwoyo wangu' wenda ny-
opa muno, ata pipi no waa. Mutame pano,
mukeleke.”
35 Bu'kapo ngaegelya nnu'ngi' pasini, ngaitu'ya
pai' ukukama. Ngalu'ba kabaya panga mana iwe-
sekine, saa yi'lu' ya ngu'su'mbu' impi'ti kuutalu.
36 Ngabaya, “Mwenga mwa Tati'! Ntu'pu' san-
gali kombolwa kasinu, ninnu'ba munibu'ki'ye
agu' nnobo wa ngu'su'mbu'. Lakini kaneipange

kati mwanipendi nenga, ila ipange kati mwamupendi mwenga.”

37 Paabuyangine, ngaakolya bagonjike lugono.
Ngammakia Petili, “Simoni, ugonjike? Ata keleka
kwa lisaa limo bai ukombwili?
38 Mukeleke no sali li'nga mwakane yingya
mumapayilwo, kwa mwanjaa loo ipenda panga
makowe manogau, lakini yi'ga yinu nga kigopi.”
39 Ngayenda sali kai' kaki'li'bu'kya mayi'gi'yo
gaagalu'galu'.
40 Paabuyangine kai' aakwembite bagonjike,
kwa mwanjaa minyo gabe gaatopilwe na lugono,
na baatangiteli saku' sa kunnyangwa.
41 Paabuyangine pampanda patatu, ngaabakia,
“Balo mukagonja no pu'mu'lya? Ili'ngani lelo!
Saa itimile. Mulinguli, Mwana wa Mundu aka-
muyilwa mumaboko ga bene sambi.
42 Muyumuke tubu'ke. Lingulyange, yu'lu'
ywapala nisongya aegelile.”

Yesu endaboyolwa
(Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yoa 18:3-12)

43 Yesu paabile balo kalongela, Yuda, yumo
ywa balu' banamasi' ku'mi na abi'li', ngaisa
pamope na kipi'nga sa bandu babaapu'twi ma-
panga na mandolonga. Bandu bo baatumilwe
na api'ndo ba dini, balimu ba salya ya Musa na
api'ndo ba bandu.
44 Yuda yu'lu' ywansongya aayomwile
kwapeya mwasu wu' kabaya, “Yu'lu'
ywanannonia ngaywembe. Mummoywe na
kumpeleka kwa kunni'ndi'la.”

45 Yuda paikite bai, ngannyendelya Yesu
popopo na kummakia, “Mwalimu!” Bu'kapo
ngannonia.
46 Bai, balu' bandu ngabammoywa Yesu na
kuntaba.
47 Yumo ywa balu' babaayi'mi pamope na Yesu
aasolomwi lipanga lyake na kumpoteka ntumisi
wa mpi'ndo nku'lu' ywa dini na kummu'ya
lisikilo.
48 Bu'kapo Yesu ngaabakia, “Mwisi na ma-
panga na mandolonga li'nga kuniboywa, baya
kwake kati nenga nampokonyoli.
49 Masu'ba goti naabile pamope na mwenga
kaniyi'gana muluwa lwa Nyumba ya Nnu'ngu',
na mwenga muniboywili. Lakini makowe ga
gapangike li'nga Maandiko Mapeleteu gatimi.”
50 Banamasi' bake boti ngabanneka no tila.
51 Lakini mwinsembe yumo ywaawati ngu'bo
mukibuno, aayendeli kummi'ngi'ya Yesu. Nabe-
mbe ngabammoywa.
52 Lakini ayo ngu'bo yaatiulika, ngaileka popo
no tila abile wausu.

Yesu pa Balasa Liku'lu'

(Mat 26:57-68, Luk 22:54-55, 22:63-71, Yoa 18:13-14,19-24)

53 Nabembe ngabampeleka Yesu kwa mpi'ndo
nku'lu' ywa dini na api'ndo ba dini, na ayi'mi'li'ki
ba bandu pamope na balimu ba salya ya Musa
boti baakongolekine palu'.
54 Petili aami'ngi'yite Yesu kwa kuutalu, ngay-
ingya kulua lwa nyumba ya mpi'ndo nku'lu'
wa dini, ngatama pamope na ali'ndi'li kayota
mwoto.

55 Api'ndo ba dini na boti ba Balasa Liku'lu' lya Ayahudi bapalage ukong'ondeli li'nga bapate kitumbu sa kummulaga Yesu, lakini baapatikeli kitumbu sosoti.

56 Baingi baapiyite ukong'ondeli wa ubu'su' bu'kana na Yesu, lakini ukong'ondeli wabe wa-landineli.
57 Ata bi'ngi' baayi'mi kumpikiya ukong'ondeli wa ubu'su' kababaya,
58 “Twenga twannyu'wine kabaya, ‘Nenga nilu'a kwisengwana nyumba yi' ya Nnu'ngu' yaisengilwe kwa maboko ga bandu, na kwa masu'ba gatatu nilu'a kwisenga yi'ngi' yangali sengelwa kwa maboko ga bandu.’ ”
59 Lakini ata nnyo, ukong'ondeli wabe uyi'ki'tyaniyeli.

60 Bai, mpi'ndo nku'lu' ywa dini ngayi'ma pakatikati ya bandu na kunnaluya Yesu, “Uyang-wali ata likowe? Bandu ba bakusitakilya na-mani?”
61 Lakini Yesu aatami liki, alongeili kikowe sosoti. Mpi'ndo yu'lu' aatikunnaluya kai', “Wenga nga wa Kilisitu, Mwana wa Nnu'ngu' ywalumbilwa?”
62 Yesu ngayangwa, “Nenga nga Naywembe! Kai', mwammona Mwana wa Mundu atami kummalyo ga yu'lu' Bwana Mwene Makakala, kaulu'ka bu'ka kumaunde ga kunani.”
63 Mpi'ndo yu'lu' paayu'wine makowe go, ngapopwana magu'bo gake no baya, “Tu-palikwali yendelya pala ukong'ondeli wowoti waubu'kana na mundu yu'.

64 Mwabene munnyu'wine mu'lu' mwantukine
Nnu'ngu'. Muwasa buli?" Boti ngabamuukumu
panga, apalikwa abulagilwe.
65 Bu'kapo, bandu bi'ngi' baatumbwi kumu-
nia mmata, baantabite kitambala kuminyo na
kunku'mbwa makondi na kummakia, "Londwa,
nyai ywakuku'mbwile!" Nabembe ali'ndi'li
baamoywi Yesu na kunku'mbwa mbande.

Petili ankana Yesu
(Mat 26:69-72, Luk 22:56-62, Yoa 18:15-18,25-27)

66 Petili paabile balo pai' kulua, yumo ywa
atumisi alwawa ba mpi'ndo nku'lu' wa dini
aaikite palu'.
67 Paamweni Petili kayota mwoto, aatikun-
ningulya na kummakia, "Ata wenga nyinyonyo
waabile pamope na Yesu wa ku Nasaleti."
68 Lakini Petili aatikana kabaya, "Nigatangiteli
makowe gaugabaya wenga katu!" Bu'kapo Petili
aayi'i mpaka paniango wa kuluwa. Apo, njogolo
ngabi'ka.
69 Yu'lu' ntumisi nnwawa, paamweni kai' Petili
aatumbwi kai' kwabakia bandu babaayi'mi po,
"Mundu yu' nga yumo mukipi'nga sabe!"
70 Lakini Petili aatikana kai'. Bu'ka po baliya
pasene, bandu babaayi'mi po ngabammakia
Petili, "Kakape wenga wa yumo ywabe, kwa
mwanjaa wenga wa mundu wa Galilaya!"
71 Bai, Petili aatumbwi longela kala-
pangya panga, "Nintangiteli mundu yu'
ywamunnongelya."
72 Popopo, njogolo ngabi'ka pampanda pabi'li'.
Bai, Petili ngaku'mbu'kya mu'lu' mwaabakiyilwe

na Yesu panga, “Pangali njogolo bi'ka pabi'li', wanikana patatu.” Na, paliku'mbu'ki lyo, aatumbwi li'la muno.

15

Yesu apelekelwa kwa Pilato
(Mat 27:1-2, 11-14, Luk 23:1-5, Yoa 18:28-38)

1 Kindai' bulabula, api'ndo ba dini, ayi'mi'li'ki ba bandu, balimu ba salya ya Musa na api'ndo boti ba Balasa Liku'lu' lya Ayahudi batami kitamo no yi'ki'tyana. Bantabite Yesu, ngabampeleka na kunkamukia kwa Pilato.
2 Pilato aannalwiye Yesu, “Wenga nga wankulungwa wa Ayahudi?” Yesu ngayangwa, “Wenga ngawaubaya.”
3 Nabembe api'ndo ba dini bansitaki Yesu kwa makowe gambone.
4 Bai, Pilato ngannaluya kai', “Wenga uyangwali ata likowe limo? Lingulya makowe ga goti gabakusitakilya!”
5 Lakini Yesu aayangwili ata likowe lyolyoti, na Pilato mwene aatisangala.

Yesu aukumilwa kiwo
(Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yoa 18:39-19:16)

6 Yaai mimu yabe panga kila paika si'li'ku'si'li'ku' ya Pasika, Pilato aayu'gu'lyage ntabilwe yumo ywabansawi bene bandu.
7 Nsimu wo, kwabile na mundu yumo ywakemilwe Balaba, aabile ntabilwe pamope na aine bi'ngi' babaapangite makosa go bulaga bandu no kana kwiyu'wa silikali.

8 Bandu baingi bannyendeli Pilato li'nga
kunnu'ba aapangi kati mwaibile mimu yake.
9 Pilato ngaalaluya, “Mupala ninnyu'gu'lyange
ayu' nkulungwa wa Ayahudi?”
10 Aalongei nyo kwa mwanjaa aatangite panga
api'ndo ba dini bampelike Yesu kasake kwa
kitumbu sa kummi'kya bwigu bai.
11 Lakini api'ndo ba dini ngabaasopa bandu
li'nga bannu'be Pilato aayu'gu'li Balaba.
12 Pilato aatikwalaluya kai', “Bai, mupala ni-
pange namani na ayu' mundu ywamunkema
nkulungwa wa Ayahudi?”
13 Ngabapanga ndu'ti kababaya, “Abambilwe
munsalaba!”
14 Pilato ngaalaluya, “Aapangite likosa gani?”
Lakini baayongiye panga ndu'ti kababaya,
“Abambilwe!”
15 Pilato kwo pala kwapulaisa bandu,
ngaayu'gu'lya Balaba no amulisa Yesu
aku'batilwe mikwasu na kunkamukiya kwa
asikali li'nga abambilwe munsalaba.

Yesu asalangilwa na asikali
(Mat 27:27, Yoa 19:2-3)

16 Bu'kapo, asikali ngabampeleka Yesu kun-
yumba ya liwali no kema kipi'nga soti sa asikali.
17 Banng'walike Yesu ngu'bo yene lukanda
lwa sambalau no lu'ka kapiya ya mimimwa na
kunng'walika muntwe.
18 Ngabatumbwa kumpanga abali kwa
kunsalanga, “Ukayumuka, Wankulungwa wa
Ayahudi!”

19 Ngabanku'mbwa muntwe kwa nnai, kumunia mmata, na kunkilikitya nnu'ngi' yake.
20 Bu'ka pa kunsalanga, ngabammula yi'lu' ngu'bo ya sambalau na kunng'walika ngu'bo yake, bu'kapo ngabampeleka kummamba.

Bambilwa kwa Yesu
(Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yoa 19:17-27)

21 Pabaabile kabampeleka, baakwembine na mundu yumo ywaakemilwe Simoni, mwenekaya wa Kulene kauma kunng'unda. Aywo aai tati' ywa Alekisanda na Rufo, ngabanni'ndi'ndi'lya aupu'twe nsalaba wa Yesu.
22 Bu'kapo ngabampeleka Yesu mpaka pandu papaakemilwe Golgotha, ilombolya Pandu pa Lipakala lya Ntwe.
23 Bampei divai yaiyangabanilwe na manemane, lakini ywembe aakani nywa.
24 Bu'kapo ngabammamba munsalaba no bagana magu'bo gake kwo ng'andya mpumbe, li'nga batange panga ngu'bo gani yaipalikwa kila mundu apate.
25 Yaai musaa itatu ya kindai' paabambilwe munsalaba.
26 Lyaandikilwe lilu'nga bu'kana no sitakilwa kwake lyalyaandikilwe, “Nkulungwa wa Ayahudi.”
27 Kai' apokonyoli abi'li' baabambilwe pamope na Yesu munsalaba, yumo kunki'ya na ywi'ngi' kummalyo.
29 Bandu babaabile kabapi'ta palu', ngabatikatika mitwe na kumpwi'wa kababaya, “Kumbe! Wenga waupalage kuibomwana

nyumba ya Nnu'ngu' na kuisenga kai' kwa masu'ba gatatu,
30 wiuluye munsalaba li'nga wikosopoli wamwene!”
31 Nyinyonyo na api'ndo ba dini pamope na balimu ba salya ya Musa ngabankeneka Yesu kababakiyana, “Aakosopoli bi'ngi', lakini kwikosopolya mwene akombwali!
32 Ati' ywembe aibaya nga Kilisitu, nkulungwa wa Isilaili! Lelo, aiuluye mwene munsalaba li'nga na twenga tupate lola na kumwu'bi'lya.” Nabembe babaabambilwe nakwe mumisalaba yabe, ngabampwi'wa.

Yesu awi'lya munsalaba
(Mat 27:45-56, Luk 23:44-49, Yoa 19:28-30)

33 Na payikite saa sita ya muntwekati mpaka saa tisa, lubi'ndu' lwauwi'ki'li nni'ma woti.
34 Na paikite saa tisa, Yesu aau'bwiye lilobe kakemelya, “Eloi, Eloi, lema sabakitani?” Lombolya, “Nnu'ngu' wangu', Nnu'ngu' wangu', mboni utenileka?”
35 Bi'ngi' ba bandu babaayi'mi po pabayu'wine go, baatibaya, “Mumpi'kani, ankema Eliya.”
36 Mundu yumo ngabutuka lubi'lo yenda suya mukasiki na kwitabya munnai. Bu'kapo ngamwu'bu'ki'ya Yesu li'nga anywe, kabaya, “Munneke, tulole mana Eliya alu'a isa kumuluya bu'ka munsalaba.”
37 Lakini Yesu aau'bwiye lilobe liku'lu', ngayomoka.
38 Bai, panjia munyumba ya Nnu'ngu' ngaipopwanika itema ibi'li', bu'ka kunani mpaka pai'.

39 Mpi'ndo yumo ywa asikali ywaayi'mi
nnu'ngi' ya Yesu paibweni mu'lu' mwayomwike,
ngabaya, “Kakape mundu yu' aai Mwana wa
Nnu'ngu'!”
40 Kwabile na alwawa babalingulyage kwa
kuutalu. Mukipi'nga sabe aai Malia Makatalena,
Malia mau' bake Yakobi nnunawe Yose, na
nnwawa ywi'ngi' Salome.
41 Alwawa ba nga balu' babammi'ngi'yite Yesu
na kuntumikia nsimu waabile Galilaya. Al-
wawa bi'ngi' baingi babammi'ngi'yite mpaka
Yelusalemu baabile po nyinyonyo.

Sikilwa kwa Yesu
(Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yoa 19:38-42)

42 Paikite kitamwiyo, lyaai lisu'ba lyo yingilya
Sabato ya Ayahudi.
43 Kwabile na Yusupu wa Alimataya,
mundu mwene isima mu Balasa Liku'lu', kai'
api'kanilyage isa kwa Ukulungwa wa Nnu'ngu'.
Kwa nyo, Yusupu ngayenda lu'ba ntwi wa Yesu
kwa Pilato pangali yogopa.
44 Pilato aatisangala payu'wine panga Yesu
awile. Ngankema yu'lu' mpi'ndo ywa asikali na
kunnaluya panga kakape Yesu awile.
45 Pilato pabakiyilwe na yu'lu' mpi'ndo ywa
asikali panga Yesu awile, ngannyi'ki'ti'ya Yusupu
yenda kuutola ntwi wake.
46 Apo Yusupu ngapi'ma sanda uu, na
kuulukiya pai' ntwi, na kuuti'li'ti'ki'ya sanda.
Ngaubi'ka ntwi wo mulisiko lyalisongilwe
mumpi'mbi'. Bu'kapo, ngaimbilikia liwe liku'lu'
paniango wa lisiko.

47 Nabembe Malia Makatalena na Malia mau' bake Yose baapabweni pandu pabanng'onjike.

16

Yu'ka kwa Yesu
(Mat 28:1-8, Luk 24:1-12, Yoa 20:1-10)

1 Paliyomwike lisu'ba lya Sabato, Malia Makatalena, Malia mau' bake Yakobi, na nnwawa ywi'ngi' Salome baapi'mite mauta go sikya li'nga bakaupakaye ntwi wa Yesu.
2 Jumapili kindai', lisu'ba kalitumbwa pita, ngabayenda kulisiko.
3 Nabembe baai kababakiyana, “Nyai ywakombwa kulinokwa li'lu' liwe bu'ka munniango wa lisiko?”
4 Lakini pabalingulile, ngabalibona li'lu' liwe liku'lu' linokolilwe pambwega.
5 Pabaabile kabayingya mulisiko, ngabankolya mwinsembe yumo aweti nganju uu, atami kummalyo, nabembe ngabang'ang'amuka.
6 Lakini mwinsembe yu'lu' ngaabakia, “Kanemung'ang'amuke! Mumpala Yesu wa ku Nasaleti ywaabambilwe munsalaba. Ywembe ayu'kite, abileli pano. Mulinguli, pano nga pandu pabammi'kite.
7 Lakini nambi'yambi' muyende mukaabakiye banamasi' bake pamope na Petili panga endalongolya yenda ku Galilaya, namwenga mukammona kwo kati mu'lu' mwaamakiye.”
8 Bai, baapitike mulisiko no butuka lubi'lo ku'no kabalendema no sangala muno. Nabembe

bammakiyeli mundu ywoywoti kwa mwanjaa baatiyogopa.*

Yesu ampitya Malia Makatalena (Mat 28:9-10, Yoa 20:11-18)

9 Yesu paayu'kite, yaai kindai' lisu'ba lyo tumbulya yuma. Aampiti wi'ti' Malia Makatalena, yu'lu' ywammi'ngite moka saba.
10 Malia ngayenda kwabakia balu' babaabile pamope na Yesu. Na paikite aayi'i kwakolya kabalombola no li'la.
11 Lakini, pabayu'wine panga Yesu ayu'kite na Malia Makatalena aamweni, baau'bi'li lili.

Yesu aapitya banamasi' abi'li' (Luk 24:13-35)

12 Bu'kapo banamasi' abi'li' baabile kabayenda kumigunda, Yesu ngaapitya abile agalambwike kuminyo.
13 Nabembe baatibuyangana na kwabakia banamasi' bi'ngi' makowe galu', lakini nyinyonyo baau'bi'li lili.

Banamasi' bendatumilwa (Mat 28:16-20, Luk 24:36-49, Yoa 20:19-23, Mat 1:6-8)

14 Kuundi'la, Yesu aapiti balu' banamasi' ku'mi na yumo pabaabile kabalya kilyo. Aatikwakalipya kwa kitumbu so kotoka u'bi'lya kwabe na unonopau wa myoyo yabe kwo kana kwau'bi'lya balu' babaamweni bu'ka pa uyu'ki wake.

---

* **16:8** Maandiko gi'ngi' ga kwai'mbu' gayomolya Injili yi'no 8

15 Bu'kapo ngaabakia, “Muyende mudunia yoti
mukaale abali inannoga kwa kila mundu.
16 Ywau'bi'lya no batisilwa aalu'a kosopolelwa,
lakini ywaakotoka u'bi'lya aaukumilwa.
17 Na boti babaalu'a u'bi'lya baalaya myasu
yi'no. Kwo tumya lina lyangu', baalu'a bi'nga
moka, baalongela kwa luga yayambi'.
18 Kai', baakamwa nng'ambo kwa maboko
gabe, ata mana banywile kili'be sene sumu
baasulikali katu, baabi'ka moko gabe panani ya
atamwe, nabembe baayu'yu'ki'lwa.”

Yesu au'bu'yi'lwa kunani
(Luk 24:50-53, Mat 1:9-11)

19 Bwana Yesu paayomwi longela nabo
makowe go, ngakatuyilwa yenda kunani no
tama kummalyo ga Nnu'ngu'.
20 Nabembe banamasi' bake ngabayenda ala
abali yake kila pandu. Bwana Yesu aapangite
lyengo pamope nabo na kulikangamaya liyi'gi'yo
lyake kwa myasu yayaayi'i pamope na liyi'gi'yo
lyo.

Injili ya Yesu
Matumbi: Injili ya Yesu Mwaiandikilwe na Luka
Portions

copyright © 2017 Pioneer Bible Translators

Language: Matumbi

Contributor: Pioneer Bible Translators

For more information, visit pioneerbible.org.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 14 May 2025
82b7e8f8-3527-586f-8e99-1862b2f2e12c